

RAKKAUTTA, RAJOJA, RUOKAA JA RYTMIÄ

Laatukäsikirja ammatilliselle perhekodille

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaaliala
Sosionomi
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Kivilahti Viivi
Silvennoinen Veera

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala

KIVILAHTI, VIIVI & SILVENNOINEN, VEERA: Rakkautta, rajoja, ruokaa ja rytmiä- laatukäsikirja ammatilliselle perhekodille

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto 32 sivua, 24 liitesivua

Kevät 2012

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda laatukäsikirja eräälle ammatilliselle perhekodille. Perhekoti Koivupellolta tuli toive laatukäsikirjan teosta. Tämä laatukäsikirja tuli perhekoti Koivupellon työn tueksi, jotta he voivat tarkkailla ja kehittää heidän työnsä laatua päivittäisessä arjessaan.

Lähestymistapa opinnäytetyössämme oli toiminnallinen ja sen tuloksena tuotimme konkreettisen välineen perhekoti Koivupellolle. Opinnäytetyössä käyttämät menetelmät olivat haastattelut ja havainnointi perhekoti Koivupellossa. Koko prosessin ajan teimme tiivistä yhteistyötä perhekodin vanhempien kanssa. Vanhemmilla oli mahdollisuus kommentoida ja tuoda omia näkemyksiään laatukäsikirjan sisältöä koskien. Tämän lisäksi meillä oli väliarvointi perhekoti Koivupellon kanssa, jolloin he antoivat meille palautetta työstämme.

Sosiaalipedagogiikka on tieteenala jossa yhdistyy sekä käytännöllinen että teoreettinen näkökulma. Tärkeää on tiedostaa ongelmien taustalla olevat tekijät ja löytää niihin ratkaisu kasvatuksellisin keinoin.

Laatukäsikirja on työväline organisaatiolle, jonka avulla pystytään tarkkailemaan ja kehittämään oman työnsä laatua. Lisäksi laatukäsikirja antaa organisaatiolle mahdollisuuden arvioida omaa työtään, sekä tuoda ilmi sen ammatillista osaamista ja tietotaitoa.

Ammatillinen perhekoti on lastensuojeluyksikkö, jossa ammatillisesti pätevä henkilökunta, eli perhekodin vanhemmat, asuvat ja huolehtivat lapsista jotka eivät pysty kotonaan asumaan. Perhekodin vanhempien asuessa lastensuojelun alaisuudessa olevien lasten kanssa, työstä tulee enemmänkin elämäntapa kuin vain pelkkä työpaikka.

Avainsanat: sosiaalipedagogiikka, laatukäsikirja, ammatillinen perhekoti

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KIVILAHTI, VIIVI & SILVENNOINEN, VEERA: Love, boundaries, food and rhythm- Quality handbook for a professional family home

Bachelor's Thesis in Social Services, Option in Social pedagogy for work with Children and Young people. 32 pages, 24 appendices

Spring 2012

ABSTRACT

The purpose of this study was to create a quality handbook for a professional family home. We were contacted by a professional family home called Koivupelto, which wanted us to make a quality handbook. This handbook was made to help Koivupelto examine and develop the quality of their daily work.

The approach to our study was functional, and as the result we created a concrete tool for the family home. The methods we used in our study were interviews and observation in family home Koivupelto. Through the process we had an intense partnership with family home's parents. They had the chance to comment and make suggestions regarding the content of the quality handbook during the whole process. We also had an evaluation in the middle of the process with family home Koivupelto, where they gave us feedback.

Social pedagogy is a science that combines both practical and theoretical perspective. The main idea is to acknowledge factors behind the problems and to find solutions within educational frame.

Quality handbook is a tool for organization which helps to examine and develop the quality of their work. It also helps the organization to evaluate it's work and reveal their professional expertise and knowledge.

Professional family home is a child welfare unit where professionally qualified staff, meaning the family home's parent's, lives and takes care of children who can't live at home for some reason. When family home's parents are living with foster children, working becomes more a way of life than just a job.

Key words: social pedagogy, quality handbook, professional family home

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	3
2.1	Aiheen valinta ja lähtökohdat	3
2.2	Tarkoitus ja tavoitteet	3
2.3	Tuotos	4
3	PERHEKOTI KOIVUPELTO	5
3.1	Toimintaa määrittävät lait	5
3.2	Rakkautta, rajoja, ruokaa & rytmiä	6
3.3	Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	9
3.4	Lapsilähtöisyys	10
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET	12
4.1	Lastensuojelu	12
4.2	Sijaishuolto	14
4.2.1	Perhehoito ja laitoshuolto	15
4.2.2	Ammatillinen perhekoti	16
4.3	Sosiaalipedagogiikka	17
4.3.1	Kotitapaisuus	18
4.3.2	Osallisuus	19
4.3.3	Yhteisöllisyys	20
4.3.4	Sosiokulttuurinen innostaminen	21
5	MITÄ LAATU ON JA MIKÄ TEKEE SIITÄ HYVÄÄ?	24
5.1	Laatukäsikirja	27
5.2	Laatukäsikirjan palaute ja arviointi	28
6	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA POHDINTA	30
7	OPINNÄYTETYÖN HYÖDYT JA ARVIOINTI	33
	LÄHTEET	34
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Valtakunnallinen laaduhallinnan suositus määrittää, että jokaisella sosiaali- ja terveysalalla toimivalla organisaatiolla tulisi olla kuvaus toimintajärjestelmästänsä. Toimintajärjestelmä käsittää myös toiminnan kehittämisen ja laadunhallinnan. Laatukäsikirja on eräs tapa kuvata organisaation toimintajärjestelmää. Laatukäsikirja on väline, jolla lastensuojelun yksiköt pystyvät tarkkailemaan ja kehittämään omaa toimintaansa ja laatuaan. Lisäksi laatukäsikirjan avulla voidaan arvioida työskentelyn laatua ja tuoda ilmi ammatillista osaamista. (Rousu & Holma 1999, 109).

Lastensuojelulaki määrittää lastensuojelutyön ensisijaisiksi tehtäviksi turvata lapsen oikeuden turvalliseen kasvuympäristöön, sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kasvuun ja kehitykseen. (Lastensuojelulaki 2007/417, 1§). Ensisijaisesti lapsen vanhemmilla on velvollisuus taata lapselle nämä oikeudet. Jos vanhemmat eivät niitä kuitenkaan pysty toteuttamaan, voidaan lapsi sijoittaa kodin ulkopuoliseen hoitoon.

Kodin ulkopuolista hoitoa voidaan tarjota esimerkiksi ammatillisessa perhekodissa. Ammatillinen perhekoti on yksi sijaishuollon muoto, jossa työntekijöinä toimii kaksi hoitopaikassa asuvaa ja hoidosta vastaavaa henkilöä. Vähintään toisella työntekijällä tulee myös olla ammatillinen pätevyys työhön. (Lastensuojelun käsikirja 2007.)

Sosiaalipedagogiikan yhtenä tärkeimpänä päämääränä on teorian ja käytännön yhdistäminen. Sosiaalipedagogiikan teoriaa ja käytänteitä tulee osata tulkita senhetkisten yhteiskunnallisten tilanteiden ja sosiaalisten ongelmien määrän ja luonteen mukaan. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11.) Sosiaalipedagogisessa ajattelussa on yleensä kaksi päälinjaa: huono-osaisuus näkökulma ja kansalaiskasvatuksellinen näkökulma. Huono-osaisuusnäkökulmaan kuuluu kasvatuksellinen lähestymistapa, jonka kautta sosiaalisia ongelmia pyritään ehkäisemään ja lievittämään. (Hämäläinen 2007, 10.) Tässä sosiaalipedagogiikan näkökulmassa painottuu syrjäytyneiden yksilöiden ja ryhmien yhteiskuntaan integroitumisen tukeminen. Tällaista tukea tarvitsevat sellaiset yksilöt ja ryhmät, joilta yhteiskuntaan liittyminen ei itsenäisesti luonnistu. (Ranne 2002, 76.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa eräälle ammatilliselle perhekodille laatukäsikirja heidän työskentelynsä tueksi. Olemme yhteistyössä perhekodin vanhempien kanssa työstäneet laatukäsikirjaa, jotta tuotos olisi perhekodin näköinen. Olemme valinneet sosiaalipedagogisen lähestymistavan yhdeksi näkökulmaksi opinnäytetyöhömmme, koska ammatillisessa perhekodissa tehtävässä työssä näkyy sosiaalipedagogiikan kasvatuksellinen työote.

Aloitamme opinnäytetyössämme aiheen käsittelyn kertomalla opinnäytetyön taustaa ja tavoitteita. Tämän jälkeen siirrymme käsittelemään perhekoti Koivupeltoa ja sen toimintaa. Seuraavaksi syvennymme opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen ja keskeisiin käsitteisiin, kuten lastensuojeluun ja sosiaalipedagogiikkaan. Teoreettisen viitekehyksen jälkeen pohdimme laadun määritelmää yleisesti ja sosiaalialalla. Lopuksi käymme läpi opinnäytetyön prosessin, sekä opinnäytetyöstä saadun palautteen kautta sen hyödyt ja arvioinnin.

Laadunhallinta asettaa puitteet lastensuojelun piirissä toimivien organisaatioiden laadun arvioinnille ja toiminnan kehittämiseksi. Kiinnostus laadunhallintaan syntyy työyhteisön sisästä, kun sillä halutaan parantaa omaa toimintaa. Laadunhallinnalle on myös ulkoisia vaatimuksia, jotka syntyvät lastensuojelupalveluja tuottavien organisaatioiden lisääntymisestä, ja siten myös kilpailun kiristymisestä alalla. (Outinen, Lempinen, Holma & Haverinen 1999, 10–11.)

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena syntyy laatukäsikirja eräälle ammatilliselle perhekodille. Laatukäsikirja on yksi tapa toteuttaa laadunhallintaa ja tuoda ilmi toimintajärjestelmää. Ammatillinen perhekoti toivoi meiltä laatukäsikirjan laadintaa, jotta heillä on mahdollisuus laatukäsikirjan avulla mahdollisuus arvioida ja kehittää omaa toimintaansa nyt ja tulevaisuudessa. Sovimme yhteistyöstä perhekodin kanssa, ja teimme toimeksiantosopimuksen (liite 1) heidän kanssaan.

2.1 Aiheen valinta ja lähtökohdat

Saimme idean opinnäytetyöhömme työelämän kautta. Eräästä ammatillisesta perhekodista tuli toive, että tekisimme heille laatukäsikirjan (liite 2) heidän työnsä tueksi ja laadun tarkkailuun. Olemme molemmat työskennelleet lastensuojelun kentällä, ja koimme tällaisen toimeksiannon edelleen tukevan ammatillista kehitystämme lastensuojelun piirissä.

2.2 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda ammatilliselle perhekodille työväline eli laatukäsikirja, jolla työntekijöiden on mahdollista arvioida, ylläpitää ja kehittää laatua työskentelyssään. Laatukäsikirja tekee myös näkyväksi ammatillisen per-

hekodin toimintaa sisältäen muun muassa arvot ja toimintasuunnitelman. Lisäksi laatukäsikirjan tarkoituksena on mahdollistaa ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden laaduntarkkailu. Laatukäsikirja tulee sisältämään myös asiakaspalautelomakkeet, joiden avulla perhekoti voi tulevaisuudessa kehittää toimintaansa yhä enemmän asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden toiveiden mukaiseksi. Tarkoituksena on myös siis edistää perhekodin asiakastyytyväisyyttä pitkällä aikavälillä.

Opinnäytetyömme tavoitteena on:

1. Tuottaa konkreettisesti perhekodin näköinen laatukäsikirja, esimerkiksi kansion muodossa.
2. Rakentaa laatukäsikirjasta mahdollisimman informatiivinen tuotos, jotta myös ulkopuoliset (esim. harjoittelijat ja sosiaalityöntekijät) saavat kattavan kuvan perhekodin toiminnasta.
3. Tehdä näkyväksi sosiaalipedagoginen työote Ammatillisessa perhekodissa ja miten se näkyy heidän arjessaan.

Opinnäytetyömme tavoitteet on laadittu perhekoti Koivupellon tarpeiden ja omien oppimiseen liittyvien tavoitteiden pohjalta.

2.3 Tuotos

Toiminnallisen opinnäytetyömme tuloksena ja tuotoksena syntyy laatukäsikirja ammatilliselle perhekodille. Tämä tuotos on koottu tiiviissä yhteistyössä perhekodin vanhempien kanssa, jotka ovat vaikuttaneet laatukäsikirjan sisältöön jo sen tekovaiheessa. Tiivis yhteistyö mahdollistaa sen, että laatukäsikirjasta tulee juuri kyseisen perhekodin näköinen ja sisältää heille tärkeät asiat.

3 PERHEKOTI KOIVUPELTO

Ammatillinen perhekoti, jonne laatukäsikirjan teemme on Savonlinnassa sijaitseva perhekoti Koivupelto. Viisipaikkainen perhekoti tarjoaa palveluita sijais- ja avo-huollon muodossa. Palveluiden tarkoituksen on turvata ja mahdollistaa lapsille tasapainoinen arki perheessä. Perhekoti on aloittanut toimintansa ammatillisenä perhekotina 1.7.2008. Ennen ammatillisen perhekodin perustamista perhe on toiminut sijaisperheenä ja tukiperheenä huostaan otetuille ja lastensuojelun avo-huollon tukitoimia tarvitseville lapsille. Työntekijöinä perhekodissa toimivat perheen omat vanhemmat Pirkko ja Markku Silvennoinen.

Toiminta- ajatuksena perhekoti Koivupellossa on mahdollistaa lapsille tasapainoinen ja turvallinen arki kodin ulkopuolella perheenomaisessa yhteisössä. Sijoitus kodin ulkopuolelle on lähtökohtaisesti aina väliaikaista. Tämän vuoksi perhekodissa kiinnitetään erityistä huomiota myös lasten biologisten vanhempien jaksamiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen ja kehittymiseen.

3.1 Toimintaa määrittävät lait

Koska kyseessä on lastensuojeluyksikkö, erinäiset lait ja säädökset ohjaavat ja määrittävät toimintaa ja työntekoa:

- Lastensuojelulaki (2007/417) takaa lapsen oikeuden turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Perhekodin tehtävä on turvata lapselle tämä oikeus silloin, kun esimerkiksi vanhempien jaksaminen tai keinot eivät syystä tai toisesta riitä tämän oikeuden takaamiseksi.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) takaa perhekodin asiakkaille oikeuden hyvään sosiaalihuoltoon ja kunnioittavaan kohteluun. Perhekodin asiakkaille on mahdollisuus tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa sekä nähdä oman elämänsä asiantuntijana. Perhekodin asiakkaita

arvostetaan ja heidän mielipiteitään huomioidaan mahdollisuuksien mukaan heitä koskevilla asioilla.

- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta (2005/272) sekä Sosiaalihuoltolaki (1982/710) määrittävät henkilöstön ammatillisen pätevyyden ja asiakkaiden lukumäärän. Perhekoti Koivupellossa molemmat työntekijät ovat koulutukseltaan lastentarhaopettajia ja tehneet pitkän uran kasvatusalalla. Koulutuksen ja työelämän tuoma pätevyys takaavat ammatillisen kelpoisuuden ammatillisen perhekodin työntekijöinä.
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) asettaa raamit toiminnan edellytyksille. Tämä pitää sisällään muun muassa asianmukaiset toimitilat ja toiminnan edellyttämän henkilöstön. Tämän lain puitteissa perhekoti Koivupelto on hakenut vaadittavat luvat toiminnalle ennen toiminnan aloitusta. Toimitila eli perheen koti on remontoitu lain vaatimien määritysten mukaiseksi: Makuuhuoneiden lukumäärää on lisätty sekä paloturvallisuus on taattu muun muassa lisäämällä palotikkaita. Myös kodin fyysinen muokkaaminen on ollut edellytys toiminnan aloittamiselle.

3.2 Rakkautta, rajoja, ruokaa & rytmiä

Smith lainaa kirjassaan *Rethinking residential child care- positive perspectives* (2009) Tayloria seuraavasti: ”Sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten on erittäin tärkeää tietää, että heistä välitetään, vaikka (biologiset vanhemmat) heistä ei voidakaan huolehtia.”

Vieraillessamme perhekoti Koivupellossa haastattelimme perheen vanhempia Pirkko ja Markku Silvennoista heidän näkemyksistään sosiaalipedagogisesta ajattelusta ja sen kasvatuksellisesta näkökulmasta. Haastattelusta kävi ilmi, että Silvennoiset kokevat perhekodin arjessa tärkeäksi neljän R:n periaatteen: Rakkautta, rajoja, ruokaa ja rytmiä. Silvennoisten mielestä on tärkeää, että jokainen lapsi ko-

kee olevansa rakastettu, jokaiselle lapselle on asetettu turvalliset rajat, jokainen lapsi saa tarpeeksi ruokaa, ja että perhekodin arjessa on säännöllinen päivärytmi. Lisäksi haastatteluissa nousi esille biologisten suhteiden merkitys ja niiden tukeminen osana perhekodin toimintaa.

Jokaisella lapsella tulee olla kokemus siitä, että hän on rakastettu omana itsenään. Perhekoti Koivupellon vanhemmat haluavat osoittaa rakastavansa jokaista lasta yksilönä, ja osoittaa toimivansa heidän parhaakseen sekä heidän etujensa mukaisesti. Osalla perhekodissa asuvilla lapsilla on taustallaan perhesuhde, jossa vanhempi ei ole osoittanut lapselle hellyyttä, tai hän ei ole osannut reagoida lapsen tunteisiin. Tämä on näkynyt perhekodissa esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsi on tavannut vanhempansa pitkän ajan jälkeen, mutta kumpikaan osapuoli ei ole osoittanut tilanteessa iloa tai hellyyttä. Perhekodissa asuvia lapsia kannustetaan avoimeen tunteiden ilmaisuun ja perhekodin vanhemmat vastaavat lasten tunteisiin esimerkiksi kertomalla ikävästä, jos lapsi on ollut vierailulla kotonaan, ja tarjoamalla lapselle hellyyttä kun hän osoittaa sitä kaipaavansa. Myös negatiiviset ja ristiriitaiset tunteet ja niiden näyttäminen on hyväksyttyä: kiukunpuuskan aikana ja sen jälkeen perhekodin vanhemmat ovat lapselle läsnä. Lapsen tunteita pyritään tarvittaessa sanoittamaan, ja hänelle osoitetaan että negatiiviset tunteet ja niiden näyttäminen ei muuta perhekodin vanhempien suhtautumista lapsia kohtaan. (Silvennoinen 2011.)

Silvennoisten mielestä jokaisella lapsella tulee olla rajat, jo heidän oman turvallisuutensa vuoksi. Rajojen asettaminen antaa lapselle mahdollisuuden toimia turvallisessa ympäristössä tietäen, että rajan tullessa vastaan aikuinen on viime kädessä vastuussa. Silvennoiset kokevat että rajojen asettaminen antaa lapselle mahdollisuuden olla lapsi, ja aikuisen vastuulla on osoittaa lapselle että hän huolehtii lapsen hyvinvoinnista rajojen kautta. Ilman rajoja lapsi joutuu kantamaan liikaa vastuuta omasta olemisestaan eikä saa kokemusta turvallisesta aikuisesta, joka huolehtii hänestä ja ajattelee hänen parastaan. Tärkeää on myös osoittaa lapselle, että rajojen rikkomisella on seurauksensa. Tällöin lapsi ymmärtää oman toimintansa seuraukset ja säännöistä noudattamisen tärkeyden myös hänen oman hyvinvointinsa kannalta. Perhekoti Koivupellossa rajojen asettaminen ja niissä pysyminen nähdään erityisen tärkeänä, sillä useat perhekodissa asuvista lapsista ovat kotona

asuessaan kokeneet turvattomuutta rajojen puuttumisen vuoksi. (Silvennoinen 2011.)

Silvennoiset kokevat, että ruoan tulee olla sellainen asia, mistä lapsen ei ikinä tarvitse kantaa huolta. Lapsen tehtävä ei ole huolehtia, onko ruokaa saatavilla ja riittävästi. Lastensuojelun piirissä olevilla lapsilla voi olla taustallaan perhetilanne, joissa ruoan saanti ja riittävyys on ollut lapsen vastuulla. Esimerkiksi päihdeongelmaisten vanhempien lapset ovat saattaneet joutua huolehtimaan perheen ravinnosta, ja on voinut olla päiviä jolloin lämmintä ruokaa ei ole lainkaan. Tämän vuoksi perhekodissa pyritään osoittamaan lapsille, että jääkaapissa on aina ruokaa saatavilla, jos nälkä yllättää. Lapsilla on perhekodissa säännölliset ruokailuajat, joihin kuuluu aamiainen, yhteinen lounas, yhteinen päivällinen sekä yhteinen iltapala. Yhteisillä ruokailuhetkillä on merkitys myös yhdessäolemisen ja kuulumisten vaihdon kannalta. Yhteisten ruokahetkien aikana lapsen on mahdollista jakaa ilonsa ja surunsa muiden kanssa. Perhekodissa pyritään tarjoamaan lapsille mahdollisimman monipuolisia, terveellisiä ja vaihtelevia ruokia, jotta lapset tottuvat erilaisiin ruokiin. Lapsia kannustetaan maistamaan kaikkia ruokia, vaikkei aina olisikaan kyseessä lapsen mieliruoka. (Silvennoinen 2011.)

Perhekoti Koivupellon selkeä päivärytmi tuo lapsen arkeen säännöllisyyttä. Säännöllisen päivärytmin kautta lapsi pystyy ennakoimaan tulevia tapahtumia eikä hänen tarvitse huolehtia siitä, mitä seuraavaksi tulee tapahtumaan. Rytmitekee lapsen arjesta tasapainoisempaa ja siten myös lisää turvallisuuden tunnetta arjessa. Useilta perhekodissa asuvista lapsista on heidän arkielämästään päivärytmi puuttunut aiemmin kokonaan. Lapset ovat menneet nukkumaan silloin kun heitä on huvittanut ja kouluun lähtö on viivästynyt myöhäisen heräämisen vuoksi. Aikuisen rooli on rakentaa lapselle selkeä päivärytmi, johon sisältyy muun muassa säännölliset nukkumaanmenoajat. Esimerkiksi joka ilta samaan aikaan tehtävät iltatoimet viestivät lapselle siitä, että kohta on aika käydä nukkumaan. Perhekodissa päivärytmiin kuuluu muun muassa ajoissa herääminen ennen kouluunlähtöä, aamutoimet ja kouluun valmistautuminen, koulun jälkeen läksyjen teko ja välipala, mahdolliset harrastustoimet sekä yhteinen päivällinen ja iltapala. Iltatoimet lapset aloittavat hyvissä ajoin ennen nukkumaanmenoa ja iltasadun myötä rauhoitutaan nukkumaan. Erityisen tärkeäksi päivärytmin ja arjen kannalta Silvennoiset

kokevat yhteiset ruokailuhetket. Säännöllisestä päivärytmistä huolimatta lapsilla on myös aikaa vapaaseen leikkiin ja yhdessäolemiseen. (Silvennoinen 2011.)

3.3 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Jos lapsen huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle on vanhempien toiminnasta, esimerkiksi päihteiden käytöstä aiheutuneesta kasvuympäristön vaarantamisesta, johtuvaa, tulee vanhempien kuntoutusta edistää sijoituksen aikana. Myös vanhemmille laaditaan sijoituksen alussa oma asiakassuunitelma, johon kirjataan heidän tavoitteensa. Tavoitteiden saavuttamista tulee tukea ja vanhempia tulee auttaa kasvatustehtävissään, jotta he kykenevät turvaamaan lapsen kehityksen ja terveyden ja lapsi voi palata kotiin sijoituksen jälkeen. Jos vanhemmat eivät saavuta tavoitteita suunnitellussa ajassa eivätkä sitä kautta pysty turvaamaan lapselle tasapainoista kasvuympäristöä, tulee lapsen ja perheen tilanne kartoittaa uudelleen sekä pohtia lapsen tulevaisuutta. (Lastensuojelun kansallinen laatusuositus 2012. 27)

Tärkeäksi osaksi perhekodin toimintaa nousi haastattelujen perusteella myös lasten biologisten suhteiden ylläpitäminen ja niiden tukeminen silloin, kun se on lapsen edun mukaista. Vaikka useat lapset kokevat perhekodin toiseksi kodikseen, on taustalla aina tieto siitä, että lapsilla on myös niin sanottu oma koti vanhempiensa luona. Perhekodin vanhemmat pyrkivät tekemään yhteistyötä kaikkien lasten vanhempien ja sukulaisten kanssa jotta lapsen sopeutuminen perhekotiin ja toisaalta omaan kotiin helpottuisi. Perhekodin arjessa hyväksi havaitsemia käytäntöjä he kertovat myös lasten vanhemmille. Tällöin lapsen vieraillessa kotonaan samat arjen rutiinit ja toiminnot säilyvät ja siten ylläpitävät lapsen tasapainoista arkea. (Silvennoinen 2011.)

Lasta viedessä ja hakiessa on hyvä mahdollisuus vaihtaa kuulumisia perhekodin arjesta ja kotona vietetystä ajasta. Avoimessa vuorovaikutuksessa molempien osapuolien on mahdollista jakaa ajankohtaisia asioita sekä näkemyksiään ja mielipiteitään lapsen sen hetkisestä tilanteesta. Lisäksi vanhemmilla on aina mahdollisuus soittaa perhekotiin ja kysyä lapsen kuulumisia sekä muita mieltä askarrutta-

via asioita. Perhekodissa pyritään mahdollisimman avoimeen vuorovaikutukseen, jotta lapsen vanhemmat ja perhekoti pystyisi toimimaan lapsen parhaaksi. (Silvennoinen 2011.)

3.4 Lapsilähtöisyys

Perhekoti Koivupellossa korostuu lapsilähtöisyys, mikä näkyy myös perhekodin jokapäiväisessä arjessa. Kaikessa lasten arkeen liittyvissä asioissa, kuten harrastuksissa ja leluhankinnoissa, huomioidaan lasten mielipiteet ja näkemykset. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että arki pyörii lasten mielten mukaan, vaan heidän mielipiteensä huomioidaan etunsa mukaisissa ja toteutettavissa asioissa. Perhekodissa lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan nimenomaan lapsen kuulemista ja lapsen mahdollisuutta vaikuttaa arkisiin asioihin. Jos lapset ovat kiinnostuneet esimerkiksi askartelusta, panostetaan perhekodissa tällöin askartelutarvikkeisiin ja pyritään luomaan hetkiä, jolloin on mahdollista askarrella yhdessä lasten kanssa.

Lapsilähtöisyyden voidaan nähdä sijaishuollossa pitävän sisällään seuraavat asiat: Lapsen pitämisen arvokkaana, lapsen kehitystarpeiden tuntemisen, vuorovaikutuksen ja arjen hoitavuuden tiedostamisen sekä sijaishuollon järjestämisen lapsen ja nuorten tarpeiden mukaan. Lapsen arvokkaana pitämisellä tarkoitetaan sitä, että lapsi sekä lapsen elämän tukeminen ovat arvoja tehtävässä työssä. Niitä pidetään tärkeinä erilaisissa arvovalinnoissa ja lasta koskevissa päätöksissä. Tämän tulisi näkyä myös konkreettisesti käytännön valinnoissa eikä vain teoriassa kirjattuna arvona. On oletettavaa, että lastensuojelutyössä toimivat henkilöt arvostavat ja lapsuutta paljon. (Niemelä 2005, 58–59.)

Lapsen kehitystarpeiden tuntemisessa tarkoitetaan perusteellista käsitystä lapsen tai nuoren ydintarpeista, kehityksen vaiheista ja iän mukaisista keskeisistä tarpeista. Lapsi on aina kehittyvä lapsi, oli hän sitten lastensuojeluasiakas tai vaikka hänellä olisi diagnooseja tai oireita. On erityisen tärkeää, että sijaishuollossa työskentelevät ymmärtävät lapsen elämää, sen kehitysvaiheita ja ihmissuhteiden ainutlaatuisuutta. (Niemelä 2005, 58.)

Arjen ja vuorovaikutuksen hoitavuudella tarkoitetaan lapsen kehitystarpeisiin ja niiden viiveisiin vastaavaa vuorovaikutusta, joka vaikuttaa olennaisella tavalla kehitykseen ja korjaa sitä. Arjen yhdessä olo ja toimintatavat rakentuvat osaksi sijaishuollon hoidollista prosessia. Sijaishuollossa pyritään vaikuttamaan jo lapsen vauvavaiheessa alkaneisiin vuorotuksen puutteesta aiheutuneisiin käytösmalleihin ja ”ongelmiin”. Turvattomassa kasvuympäristössä eläneen lapsen aivot ovat usein niin sanotussa hälytystilassa ja lapsi on usein stressaantunut tuleksaan sijaishuoltoon. Stressitila vaikuttaa erilaisiin opittaviin asioihin muun muassa asioiden yhteyksien oppimiseen sekä keskittymiseen. Monella sijaishuoltoon tulevalla lapsella on myös kotoa opittu kaoottinen ja hallitsematon vuorovaikutuksen malli ja elämäntapa. Sijaishuollossa arjen keskellä tehtävän työn kautta lähdetään purkamaan näitä kaoottisia ja hallitsemattomia vuorovaikutusmalleja ja elämäntapoja. Esimerkiksi säännöllisen päivärytmin ja tunteiden säätelyn opettaminen sekä enustettavuudesta huolehtiminen rauhoittaa lapsen mieltä ja luo turvallisuuden tunnetta ellettävään arkeen. Niin sanotulla säätelevällä vuorovaikutuksella pyritään puolestaan vahvistamaan hyviä kokemuksia, tyynttämään pahaa ja antamaan turvaa. (Niemelä 2005, 58 & 66–67.)

Sijaishuollon järjestäminen lapsen tai nuoren tarpeiden mukaan tarkoittaa, että siellä tarjottava hoito ja huolenpito vastaavat lapsen tai nuoren tarpeisiin niiden edellyttämällä tavalla (Niemelä 2005, 58). Ammatillisissa perhekodeissa lapsen tai nuoren tarpeisiin vastaa ammatillisesti pätevä henkilökunta. Ammatillisiin perhekoteihin sijoitetaan lapsia tai nuoria, joita ei vaikeahoitoisuuden vuoksi voi sijoittaa niin sanottuun tavalliseen perhehoitoon. Tällaisten lasten ja nuorten kasvatustajilla tulee olla tietämystä lapsen kehityksestä ja sen tuomista haasteista, sekä ammattitaitoa vastata vaikeahoitoisenkin lapsen tarpeisiin. (Lastensuojelun käsikirja 2007.)

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyössämme teoreettisena viitekehyksenä on sosiaalipedagogiikka, ja sen ilmeneminen perhekoti Koivupellon arjessa ja toiminnassa. Sosiaalipedagogiikan lisäksi keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössämme ovat lastensuojelu Suomessa ja siihen liittyvä lainsäädäntö sekä ammatillinen perhekoti ja laatukäsikirja. Näitä teemoja olemme lähestyneet käytännön esimerkkien kautta.

4.1 Lastensuojelu

Lastensuojelulaki määrittää lastensuojelun perustehtävää, joka on ”turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun”(Lastensuojelulaki 2007/417, 1§).

Vanhemmilla tai muulla huoltajalla on ensisijainen vastuu taata lapsen oikeus turvalliseen kasvuun. Jos he eivät pysty tätä lapselle turvaamaan, on viranomais-ten velvollisuus puuttua lapsen tilanteeseen. Kun huoli lapsen turvattomasta kasvu- ympäristöstä herää ja tulee viranomaisten tietoon, heidän ensimmäisen tehtä- vänsä on kartoittaa lapsen ja perheen tilanne. Tarpeen vaatiessa lapsi ja perhe siir- tyvät lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 2007/417, 2§.)

Riitta Laakson väitöskirjassa *Arjen rutiinit ja yllätykset- etnografia lastensuojelu- työstä* (2009) kuvataan kolme lastensuojelupalveluiden pääasiallista tehtäväaluet- ta: Huolenpidon ja hoidon tarjoaminen niille lapsille, jotka eivät sitä vanhemmil- taan saa; perheiden tukeminen ja auttaminen lapsensa tarpeiden kohtaamisessa, sekä niiden lasten suojeleminen, joilla on riski joutua huoltajiensa laiminlyömiksi ja väärinkäytösten kohteeksi.

Suomessa on korostettu ajattelua mahdollisimman pienestä puuttumisesta perhei- den yksityisyyteen. Tällä tarkoitetaan perheiden tukemista mahdollisimman var- haisessa vaiheessa avohuollon tukitoimenpitein, jotta perheet saisivat heille sopi- vinta ja parasta mahdollista tukea. Sosiaalityöntekijöiden tehtävänä on yhteistyös- sä perheiden kanssa oivaltaa jokaisen perheen voimavarat, ja tuoda ne näkyväksi.

Tätä kautta sopivin mahdollinen tukitoimenpide pyritään löytämään. (Hujala, Puonti, & Saarnio 2004, 85–87.)

Sosiaalityöntekijän tehtävänä on arvioida avohuollon tukitoimien sopivuutta perheille. Tarpeen vaatiessa voidaan kuitenkin päätyä huostaanottoon, mikä on aina viimesijainen toimenpide perheiden tilanteessa (Hujala ym. 2004, 85). Huostaanotolla tarkoitetaan lapsen sijoittamista perheen ulkopuoliseen hoitoon.

Lastensuojelulaki (2007/417.40§) määrittää huostaanoton kriteereiksi:

”1. Puutteet lapsen huolenpidosta tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä;

tai

Lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidetyn rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään.”

2. Jos avohuollon tukitoimenpiteet (esimerkiksi perhetyö) eivät ole lapselle sopivia tai mahdollisia, tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

3. Jos todetaan sijaishuollon olevan lapsen edun mukaista.

Vasta kun kaikki huostaanoton kriteerit täyttyvät yhtäaikaaisesti, voidaan huostaanotto toteuttaa. Huostaanotolla, kuten kaikilla lastensuojelutoimilla puututaan vanhempien perusoikeuteen: lapsista huolehtimiseen ja heidän kasvattamiseen. Huostaanottoa valmistellessa on syytä suhtautua kriittisesti viranomaisten oikeuteen viedä vanhemmilta perusoikeus heidän omista lapsista huolehtimiseen. Tällaisessa tilanteessa sosiaalityöntekijän päätös huostaanotosta ei tapahdu ilman kunnan perusteita ja perusteellista pohtimista. Sosiaalityöntekijä joutuu myös ar-

vioimaan lapsen itsemääräämisoikeutta ja sitä, onko perusteltua huomioida lapsen oma mielipide tilanteessa. (Laakso 2009, 20- 21.)

Kriteereiden täyttymisellä ja lastensuojelulailla perustellaan viranomaisten oikeus puuttua perheiden yksityisyyteen lapsen edun vuoksi. Viranomaisten tehtävä on lapseen kohdistuvan pahan, huolenpidon puutteen tai kaltoin kohtelun ehkäiseminen. Lapsen etu on ainoa perustelu perheiden yksityisyyteen puuttumiseen, ilman, että se on perhettä loukkaavaa tai moraalisesti väärin. (Hovi-Pulsa 2011, 66–68.)

4.2 Sijaishuolto

”Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikaismääräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.” (Lastensuojelulaki. 2007/417. 49§.)

Kodin ulkopuolelle voidaan sijoittaa lapsia myös avohuollon tukitoimenpiteenä, kuitenkin korkeintaan kuudeksi kuukaudeksi. Muodollisesti sijaishuollolla tarkoitetaan kuitenkin lapsia, jotka ovat huostaanoton kautta sijoitettu kodin ulkopuolelle. Suomalaisessa lastensuojelussa pyritään aina siihen, että sijoitus kodin ulkopuolelle on väliaikaista. Tavoitteena on, että lapsen olisi mahdollista varttua vanhempiensa luona sijoituksen jälkeen. Kotona asumista voidaan kokeilla perheen tilanteen tasaannuttua. Jos tilanne kuitenkin kriisiytyy kotona uudelleen, on lapsi taas sijoitettava kodin ulkopuolelle. Tämä voi johtaa sijoituskierteeseen. (Hujala ym. 2004, 203–204.)

4.2.1 Perhehoito ja laitoshuolto

”Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.” (Lastensuojelulaki, 2007/417. 49§).

Sijaishuoltopaikkaa mietittäessä on lapsi mahdollista sijoittaa joko perheeseen tai laitokseen, riippuen lapsen tilanteesta ja mikä on lapsen edun mukaista. Paikkaa miettiessä sosiaalityöntekijä kartoittaa mahdolliset sijoituspaikat lapsen tarpeiden mukaan. Tämän lisäksi tulee huomioida lapsen sisaruussuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitäminen, sekä lapsen kielellinen, kulttuurillinen ja uskonnollinen tausta tulee huomioida sijaishuoltopaikkaa valitessa. (Lastensuojelulaki, 2011/316. 50 §.) Lopullista päätöstä tehtäessä voivat sosiaalityöntekijän lisäksi mukana olla lapsi ja lapsen vanhemmat.

”Laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla.” (Lastensuojelulaki, 2011/316. 50 §).

Suomessa ollaan menossa siihen suuntaan, että sijaishuollossa korostetaan perhehoidon osuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jatkossa jokaiselle lapselle tulisi ensisijaisesti kartoittaa sijaishuoltopaikkaa perhehoidon piiristä. Linjausta tukee myös sijaisperheiden valmentaminen sijaisperheenä toimimiseen sekä perheeseen tehtävät kotikäynnit vähintään ensimmäisen vuoden aikana, jolloin lapsi on sijoitettu perheeseen. Jos huomataan, ettei perhehoidossa annettava hoito yhdessä tukitoimienkaan kanssa vastaa lapsen etua ja tarpeita, ryhdytään pohtimaan laitoshuollon sopivuutta lapselle. (Suomen kuntaliitto 2012.)

4.2.2 Ammatillinen perhekoti

”Ammatilliset perhekodit ovat perhehoidon ja laitoksen väliin sijoittuva sijais-huoltomuoto; eli ammatillisissa perhekodeissa hoidetaan sellaisia lapsia, joita ei esimerkiksi vaikeahoitoisuuden takia voi sijoittaa sijaisperheeseen”(Lastensuojelun käsikirja 2007).

Ammatillisen perhekodin tarjoamaa hoitoa voidaan käytännössä pitää laitoshuoltona, sillä ammatillisen perhekodin henkilökunta vastaa ammatilliselta pätevyydeltään laitoshuollon henkilökuntaa. Ammatillinen pätevyys mahdollistaa sen, että ammatilliseen perhekotiin voidaan sijoittaa lapset, joita ei vaikeahoitoisuuden vuoksi voida esimerkiksi sijaisperheeseen sijoittaa. Toiminnaltaan ammatilliset perhekodit voidaan kuitenkin laskea kuuluvan perhehoidoksi, sillä toiminta siellä rakentuu perheen ja perheen oman kodin ympärille. (Suomen kuntaliitto 2012.)

Ammatillisessa perhekodissa työntekijöinä toimii vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa ja hoidosta vastaavaa henkilöä. Ainakin toisella työntekijällä tulee olla perhehoitajalain 1§ 3 momentissa ja toisella saman pykälän 2 momentissa säädetty kelpoisuus. Lisäksi vastuuhenkilönä toimivalla työntekijällä tulee olla vähintään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain mukainen kelpoisuus. Tällaisen kelpoisuuden antaa esimerkiksi Sosionomi (amk) tutkinto. (Lastensuojelun käsikirja. 2007.) Ammatillinen perhekoti poikkeaa muista lastensuojelulaitoksista siten, että siellä eletään jatkuvasti sijoitettujen lasten kanssa. Tämä muodostaa perheelle tietynlaisen elämäntavan, sillä töihin ei vain mennä aamulla ja lähdetä takaisin kotiin illalla. Ammatillisessa perhekodissa voi ”vanhempien” lisäksi toimia myös ulkopuolista henkilökuntaa.

4.3 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogisessa työssä pyrkimyksenä on turvata ihmisten välinen tasa-arvo sekä tiedollisten, että toiminnallisten voimavarojen käyttämisen kautta. Suunnitelmallisella ja hallitulla toiminnalla tavoitellaan ihmisten sopeuttamista yhteiskuntaan. Syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten omaa aktiivisuutta pyritään lisäämään yhteiskunnallisen kasvatuksen kautta. Sosiaalipedagogisessa työssä tulee tiedostaa ja huomioida senhetkinen yhteiskunnallinen tilanne, jotta yksilöiden kehittymisen tukeminen yhteiskunnallisen kasvatuksen kautta on mahdollisimman hyödyllistä yksilön kannalta. (Mönkkönen, Nurro & Väisänen 1999, 9-14.)

Sosiaalipedagogisessa työssä on nähtävissä myös toivon ja parempaan uskomisen näkökulma. Työn tavoitteena on auttaa yksilöitä saavuttamaan ”hyvä elämä”, ja varsinkin tukea myös huono-osaisten oikeutta siihen. Tavoitteisiin pyrkiminen lähtee yksilöiden kokonaisvaltaisesta auttamisesta. Auttamisessa on kyse yksilöiden huolehtimisesta ja heidän tukemisestaan kasvatuksellisin ja hoidollisin keinoin. (Smith 2009, 154.)

Sosiaalipedagogiikan keskeisiksi periaatteiksi voidaan nähdä muun muassa yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Jotta sosiaalipedagogiikkaa voidaan hyödyntää käytännön työssä, on työntekijällä oltava taustallaan vahva tietoperusta sosiaalipedagogiikan perusteista. Tämän vuoksi pelkästään toiminnallisuus työvälineenä ei yksinään tee työstä sosiaalipedagogista. Koska sosiaalipedagogisen työn tavoitteena on yksilön subjektiivisuuden ja arjessa selviytymisen tukeminen ja vahvistaminen, on työntekijän tärkeää hahmottaa asiakkaan todellinen arkielämä. Asiakkaan arjen hahmottaminen auttaa työntekijää ymmärtämään asiakkaan arkea ja todellisuutta, jossa hän elää. Tätä kautta työntekijä pystyy auttamaan asiakasta parhaalla mahdollisella tavalla arjen haasteellisissa tilanteissa. (Mönkkönen ym. 1999, 19–23.)

4.3.1 Kotitapaisuus

Riitta Laakso käsittelee väitöskirjassaan Arjen rutiinit ja yllätykset- etnografia lastenkotityöstä (2009) termiä kotitapaisuus. Kotitapainen ajattelu korostaa tavanomaisen, normaalin arjen ja yhdessäolemisen ”niin kuin kotona” merkitystä lapselle. Kotitapaisuuteen liitetään myös fyysisen ympäristön merkitys. Kotitapaisuutta lisää kodinomainen, eli konkreettisesti kodilta näyttävä ja tuntuva ympäristö. Yhteiset oleskelutilat kuten keittiö ja olohuone mahdollistavat yhdessäolon ilman erillistä ”yhteenkokoontumista”. Näihin tiloihin yksilöiden on mahdollista tulla viettämään aikaa muiden seurassa ja lähteä pois, kun itse haluaa. (Laakso 2009, 126–130). Puitteet kotitapaisuudelle perhekoti Koivupellossa tulevat jo siitä, että toiminnan keskiössä on suurperhe, johon kuuluu biologisten lasten lisäksi myös huostaan otetut ja avohuollon sijoituksena asuvat lapset. Kaikki perhekodissa asuvat ovat osa perhettä sukulaisuussuhteista riippumatta.

Kotitapaisuuteen kuuluu myös tapojen ja tottumusten välittäminen lapsille. Näitä tapoja ja tottumuksia voivat olla muun muassa yhteiset ruokailut, läksyjen tekeminen ja askarteleminen yhteisissä tiloissa sekä juhlapäivien kuten syntymäpäivien viettäminen yhdessä. Tavat ja tottumukset, joita lastensuojelun piirissä oleville lapsille esimerkiksi lasten- ja perhekodeissa välitetään, voivat kuitenkin erota lapsen biologisen perheen tavoista ja tottumuksista. Osa biologiselta perheeltä opituista tavoista voivat olla haitallisia lapsen hyvinvoinnille, vaikka ovatkin lapselle merkityksellisiä. Haitallisuutensa vuoksi aiemmin opittujen tapojen tilalle halutaan välittää uusia tapoja ja tottumuksia. (Laakso 2009, 126–130.)

Perhekoti Koivupellossa kunnioitetaan vanhempien lapsilleen välittämiä aiempia ja merkityksellisiä tottumuksia. Kuitenkin tilanteissa, joissa huomataan näiden olevan ristiriidassa lapsen hyvinvoinnin kanssa, puututaan tapoihin ja pyritään niiden tilalle välittämään uusia. Esimerkiksi liikunta- ja ulkoilutottumuksiin on perhekodissa puututtu usean lapsen kohdalla. Monien lasten biologisissa perheissä ei ole totuttu liikkumaan tai ulkoilemaan säännöllisesti tai lainkaan, mikä on näkynyt esimerkiksi siinä, että lasten motoristen taitojen kehitys on viivästynyt huomattavasti lapsen ikätasoon nähden. (Silvennoinen 2011.)

Perhekoti Koivupellossa kotitapaisuus ilmenee jokapäiväisessä arjessa. Lapset ovat perhekodissa kuin kototaan, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että lapset viettävät aikaa perhekodin yhteisissä tiloissa muiden lasten ja perhekodin vanhempien kanssa, voivat hakea jääkaapista ruokaa silloin kun haluavat ja halutessaan omaa aikaa lapset voivat rauhassa olla omissa huoneissaan, ilman sen kummempia selittelyitä. Myös muiden lasten läsnäolo vaikuttaa Silvennoisen mukaan kodin tuntuun perhekodissa. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että lapset riitelevät kuin sisarukset keskenään, sovittelevat ristiriitojaan ja auttavat toisiaan arkisissa arkareissa. (Silvennoinen 2011.)

4.3.2 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan kokemusta siitä, että tuntee kuuluvansa itselleen merkitykselliseen yhteisöön ja pystyy vaikuttamaan kyseisessä yhteisössä. Tällaisilla yhteisöillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi perhettä, koululuokkaa, harrastusjoukkuetta tai kaveriryhmää. Osallisuuden kokeminen itselle tärkeässä yhteisössä vaikuttaa ihmisen identiteetin kehitykseen. Ollessaan osallisena yhteisössä yksilön on mahdollista muodostaa ja ilmaista mielipiteitään sekä vahvistaa itsetunnon kehittymistä pohtiessaan omaa paikkaansa: Kuka minä olen ja mihin minä kuulun? (Oranen 2008, 7-12.)

Oranen käsittelee raportissaan *Mitä mieltä? Mitä mieltä!-Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä* (2008) Thomasin tutkimusta, jossa ilmenee aikuisten neljä erilaista lähestymistapaa lasten osallisuuden ja osallistumisen huomioonottamiseen. Toisaalta aikuiset eivät osallistaneet lapsia juuri ollenkaan päätöksentekoon, sillä sen koettiin olevan riskialtista ja lapsen hyvinvointia vaarantavaa. Tällöin lapset suljettiin pois heitä koskevista keskusteluista ja päätöksenteoista. Kuitenkin jotkut tutkimuksen aikuiset kokivat, että lapsen osallisuus on hyvä ja tärkeä sinänsä, koska se on myös lapsen oikeus. Sen nähtiin myös parantavan päätöksenteon laatua ja johtavan parempiin lopputuloksiin ja päätöksiin. Näin ajattelevat aikuiset kokivat tärkeäksi tukea lapsia mielipiteissään ja antaa heidän ilmaista niitä. (Oranen 2008, 11-12.)

Riippumatta aikuisten suhtautumisesta lapsella tulisi olla oikeus olla osallisena omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa. Lapsen oikeuksien sopimuksen (60/1991, 12. artikla) mukaan lapsen näkemykset tulee huomioida hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaan. Hieman vanhempien lasten kanssa tämä toteutuu helpommin, mutta erityisesti pienten lasten kanssa on tärkeää, että aikuinen on auttamassa lasta ilmaisemaan ja sanoittamaan mielipiteitään. Lapsen osallisuus edellyttää aikuisilta kunnioittavaa suhtautumista lapseen sekä aitoa kiinnostusta hänen mielipiteitä kohtaan. Tämä vaatii myös sitä, että lapset ja aikuiset toimivat yhdessä yhteisönä. Yhdessä yhteisönä toimiminen antaa yksilöille tilan omien, myös eriävien, mielipiteiden muodostamiselle ja niiden kuulemiselle (Bardy, Salmi & Heino 2001, 124- 125.)

Perhekoti Koivupellossa osallisuus näkyy jokapäiväisessä arjessa lasten mielipiteiden huomioimisena ja heidän osallistamisella perhekodin arkeen. Jokainen lapsi pääsee ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti vaikuttamaan esimerkiksi yhteiseen toimintaan ja vapaa-aikaan. Tämä näkyy alusta alkaen, kun perhekotiin tuleva lapsi pääsee vaikuttamaan muun muassa oman huoneensa sisustukseen ja väritykseen. Jokainen lapsi otetaan huomioon myös heitä koskevissa päätöksissä heidän ikä- ja kehitystasonsa huomioiden. Lapset ovat saaneet vaikuttaa esimerkiksi harrastusten aloittamiseen.

4.3.3 Yhteisöllisyys

Yhteisö on yhdessä toimiva ja yhteisen päämäärän tai mielenkiinnon omaava ryhmä, jolla on yhteiset normit ja arvot. Luonnollisin yhteisö yksilölle on perhe, johon synnyttään. On kuitenkin tilanteita, joissa perhe ei pysty toimimaan yhteisönä ja lapsella ei ole mahdollista kasvaa osaksi sitä. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi, jos kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen kasvua ja kehitystä. Yksilön tulee voida luottaa siihen, että yhteiskunta auttaa heikkoja ja huono-osaisia, sekä takaa heille oikeuden ihmisarvoiseen elämään (Raitakari, Korkiamäki, Nylund & Roininen 2008, 10–11).

Yhteisössä yksilön on mahdollista kokea yhteenkuuluvuutta sekä saada tukea ja ymmärrystä omana itsenään. Yhteisössä yksilön on myös mahdollista tulla ymmärretyksi ja jakaa omaan elämäänsä liittyviä pulmia. (Haapamäki 2000, 14.) Yhteisössä, esimerkiksi perhekodissa työntekijän, eli kasvattajan tehtävä on tukea yksilön mahdollisuutta kokea tasavertaisuutta yhteisössä ja mahdollistaa yhteisön jäsenten välisen avoimen vuorovaikutuksen. Kasvattajan tulee myös antaa kaikille yhteisön jäsenille mahdollisuus vaikuttaa yhteisön päätöksentekoon sekä ottaa vastuuta yhteisöstä. (Kaipio 1999, 172.) Yhteisöihin kuuluminen on olennainen osa yksilön elämänsä kulkua. Yhteisö tukee parhaimmillaan yksilön itsenäisyyttä, itsetoteutusta ja positiivista identiteetin muodostusta (Hämäläinen 1999, 62–63).

Perhekoti Koivupellossa yhteisön merkitys nousee jo siinä, että perhekodissa asuvien lasten ensisijainen yhteisö ei enää ole heidän biologinen perheensä. Tämä ei vähennä biologisten perheiden arvoa tai merkitystä lasten tärkeänä yhteisönä, mutta sijoituttuaan pois kotoa, tulee perhekodista uusi merkityksellinen yhteisö. Sijoituksen aikana perhekoti on yhteisö, jossa lapsi saa kokea yhteenkuuluvuutta ja opetella taitoja, joiden avulla hänen on mahdollista selviytyä tulevaisuudessa yhteiskunnassa. Ammatillisessa perhekodissa kasvattajan rooli myös lapsen myönteisen identiteetin kehittymisen kannalta on tärkeä. Silvennoinen kertoo että useat heille sijoitetut lapset eivät ole saaneet palautetta omasta toiminnastaan tai vahvuuksistaan, ja siksi Silvennoiset haluavat korostaa erityisesti positiivisen palautteen antamista lapsille. Positiivisen palautteen kautta lapsi oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan, mikä puolestaan tukee terveen itsetunnon ja itsetuntemuksen kehittymistä sekä sosiaalista ja yhteiskunnallista selviytymistä. (Silvennoinen 2011.)

4.3.4 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurisella innostamisella tarkoitetaan työmuotoa, jossa korostetaan ihmisen tietoisuuden herättämistä oman elämänsä ja yhteisöjensä aktiiviseksi toimijaksi. Tätä kautta yksilöstä tulee oman elämänsä toimija, joka ei ole täysin riippuvainen ulkopuolisesta avusta. (Hämäläinen. 1999, 72.) Työmuodolla voidaan tarkoit-

taa esimerkiksi taidekasvatusta tai urheiluseuraa. Tärkeää on rakentaa toiminta osaksi yksilön arkea, vaikka toiminta sinänsä ei olisi arkipäiväistä.

Innostaessaan työntekijä toimii lähinnä tukena, motivoijana, tunteiden ja ajatusten herättelijänä sekä mahdollisuuksien luoja. Koska innostamisessa tavoitteena on asiakkaan subjektiksi kasvamisen, on työntekijän mahdollista jättäytyä taka-alalla toimivaksi tueksi. Tämän kautta yksilön on mahdollista harjoitella itsenäisyyttä ja omaa elämää koskevia päätöksiä, tietäen kuitenkin että työntekijä on tarvittaessa hänen käytettävissään. Työntekijän rooli on tärkeää, jotta asiakkaan todellinen osallistuminen on mahdollista. Työntekijän on kuitenkin tunnistettava milloin asiakkaan voimavarat ovat lähteneet liikkeelle ja väistyttävä huomattessaan oma tarpeettomuutensa. Innostamisen kautta yksilöstä tulee parhaimmassa tapauksessa kykenevä ottamaan vastuun omista toimistaan. (Kurki & Nivala 2006, 152–153.)

Perhekoti Koivupellossa kannustetaan lapsia erilaisten harrastusten pariin. Perhekodin vanhempien näkemyksen mukaan lapset saavat harrastusten kautta onnistumisen kokemuksia, ja itselleen mielekkään harrastuksen ja siinä kehittymisen kautta heidän itsetuntonsa paranee. Erityisesti positiivisen palautteen saaminen harrastuksessa kehittyessä lisää lapsen motivaatiota ja mielenkiintoa harrastusta kohtaan. Harrastetoiminnan kautta lapset saavat myös uusia kavereita, joilla on samoja mielenkiinnon kohteita. (Silvennoinen 2011.)

Lapsille annetaan vaihtoehtoja erilaisista harrastuksista, kuten kuvataiteista, musiikista, sekä liikunnasta. Harrastusten aloittaminen ja niissä jatkaminen on aina lapsesta itsestään lähtöisin. Lapselle kerrotaan harrastuksen aloittamista miettiesään, että siihen tulee voida sitoutua, vaikka jonain päivinä harrastukseen lähteminen ei huvittaisi. Harrastukseen sitoutumisen ja siinä kehittymisen kautta lapsi oppii myös pitkäjänteisyyttä ja löytää omia vahvuuksiaan. (Silvennoinen 2011.)

Koulun ja harrastetoiminnan ohella lapset saavat viettää vapaa-aikaa perhekodissa leikkien, lukien tai muun muassa askarrella. Vapaa oleskelu ja leikkiminen koetaan tärkeiksi, sillä leikin kautta lapset oppivat esimerkiksi vuorovaikutustaitoja ja pystyvät käsittelemään leikkillisesti vaikeita asioita, joita heidän elämässään on voinut tapahtua. (Silvennoinen 2011.)

Vapaa-ajalla perhekodissa järjestetään yhteisesti arjesta poikkeavaa toimintaa, ja sitä kautta myös luodaan lapsille mahdollisuuksia elämyksiin. Esimerkiksi metsäretkillä käyminen voi olla jollekin lapselle täysin uusi asia. Perhekodissa pyritään tekemään yhdessä ryhmänä elämyksellisiä asioita, sillä voi olla että lapset eivät ole aiemmin niitä kokeneet tai tule muuten kokemaan. He ovat esimerkiksi käyneet perhekodin ja biologisten lasten kanssa ulkomailla sekä laivareissulla. Perhekodin vanhemmat toivovat näiden matkojen antavan lapsille positiivisia kokemuksia ja muistoja perhekodissa vietetystä ajasta ja perhekodin ihmisistä. (Silvennoinen 2011.)

5 MITÄ LAATU ON JA MIKÄ TEKEE SIITÄ HYVÄÄ?

Laatua sosiaaliolla voidaan määrittää palveluksi, joka täyttää asiakkaan odotuksia, vaatimuksia tai tottumuksia. Laadulla tarkoitetaan palvelua, joka on sellaista mitä asiakas haluaa. Sillä pyritään täyttämään toiveet palvelua kohtaan. (Pesonen 2007, 37.)

Pesonen on kirjassaan *Laatua! Asiantuntijaorganisaation laatuopas* (2007) määritellyt laadun palveluksi, joka täyttää asiakkaan toiveen ja halut. Meidän näkemyksen mukaan tällainen määritelmä pätee yleisesti työskentelyn laatuun. Lastensuojelutyössä laatua määriteltäessä tulee huomioida useamman osapuolen näkemykset, toiveet ja vaatimukset, mikä tekee laadun määrittelemisestä lastensuojelutyössä haastavaa. Asiakkaan, esimerkiksi lapsen etu ja tarpeet eivät välttämättä aina kohtaa lapsen vanhempien toiveita ja odotuksia. Tällöin työntekijöiden on toimitettava lastensuojelulain antamien raamien puitteissa, jotta lapsen etu ja sitä kautta hyvä laatu toteutuisivat.

Laatua voidaan myös määritellä erilaisista osatekijöistä käsin: palvelun sisällöstä, asiakaspalvelusta, toteutuksesta, toimintaedellytyksistä, tukijärjestelmistä ja työvälineistä sekä tuloksista. Palvelun sisältö on hyvää, kun palvelut kohdennetaan oikein, asetetaan asiakkaalle tarkoituksenmukaiset ja realistiset tavoitteet, tarjotaan oikeita menetelmiä asiakkaalle, sekä osataan soveltaa teoriaa käytäntöön. Hyvällä asiakaspalvelulla tarkoitetaan asiakkaan kohtaamista kunnioittavasti, asiakkaan tarpeiden ja odotusten huomioimista sekä asiakkaan osallistamista laadun arviointiin. Hyvään asiakaspalveluun kuuluu myös ammattikunnan eettisten periaatteiden ja lakien noudattaminen. (Outinen, Holma & Lempinen 1993, 14.)

Kun työskentely kohdennetaan oikeisiin asioihin ja toimitaan tehokkaasti asiakkaan parhaaksi, voidaan todeta että työn toteutus on onnistunut. Tiedon välittäminen ja yhteistyö palveluun osallistuvien kesken ovat myös osa hyvää toteutusta. Hyviin toimintaedellytyksiin kuuluvat tarkoituksenmukaiset tilat ja varusteet, pätevä ja motivoitunut henkilökunta. Kun työyhteisön toiminta, ilmapiiri, arvot sekä

johtaminen tukevat laadun parantamista, voidaan puhua hyvistä toimintaedellytyksistä. (Outinen ym. 1993, 14.)

Tukijärjestelmien ja työvälineiden nähdään olevan hyvät, kun kirjallisten sopimusten, ohjeiden ja laatukäsikirjojen avulla varmistetaan kaikkien osapuolten tietävän, miten toimia. Tähän kuuluu myös esimerkiksi asiakaspalautteiden kautta saadun tiedon hyödyntäminen laadun parantamiseksi. Tulosten voidaan sanoa olevan hyviä, kun palvelulla on saatu haluttuja vaikutuksia ja tavoitteet on saavutettu. Myös asiakkaiden tyytyväisyys saamiaan palveluita kohtaan ja työntekijöiden kokemus onnistumisesta takaa hyvät tulokset. (Outinen ym. 1993, 14.)

Lastensuojelun kansallisessa laatusuosituksessa on määriteltä laatusuositukset myös lastensuojelussa tehtävälle työlle. Laatusuositukset on määriteltä, jotta lasten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä pystyttäisiin edistämään, kunnat ja kuntayhtymät voisivat kehittää peruspalveluja ja lastensuojelun palveluja huomoiden kuntien tarpeet ja voimavarat, palvelujen laatua ja vaikuttavuutta voitaisiin parantaa, kustannuksia voitaisiin hallita sekä voitaisiin tukea palvelun tuottajia palveluiden uudistamiseksi. (Lastensuojelun kansallinen laatusuositus 2012, 2.)

Lastensuojelun laatusuosituksille on asetettu myös tavoitteet, jotka ovat: ”toimia arjen lastensuojelutyön toteuttamisen tukena; varmistaa, että jokainen lapsi tai nuori saa ajoissa tarvitsemansa avun tai palvelun; tukea lapsi- ja perhelähtöistä tapaa toimia lastensuojelussa, mahdollistaa kuntien ehkäisevän työn toteutuminen sekä lasten, nuorten ja heidän perheidensä mahdollisimman varhainen tukeminen ja edistää lastensuojelutyön kustannustehokasta toteuttamista.” (Lastensuojelun kansallinen laatusuositus 2012, 3.)

Laatusuositusten keskeisiksi näkökohdiksi nousevat työn laatu, suunnitelmallisuus ja vaikuttavuus. Jotta nämä toteutuisivat, tulee työskentelylle varata riittävät resurssit lastensuojelussa. Laatusuositusten keskeiset näkökohdat sekä riittävät resurssit ovat edellytyksenä sille, että lastensuojelutyöstä tulee pitkällä tähtäimellä vaikuttavaa. (Lastensuojelun kansallinen laatusuositus 2012,3.)

Lastensuojelutyön kansalliset laatusuositukset ja työn laadukkuus sosiaaalialalla on huomioitu myös perhekoti Koivupellossa. Laatua sosiaaalialalla määritellään asiakkaiden odotusten, tottumusten ja vaatimusten täyttäväksi palveluksi. Perhekoti Koivupellon työskentelystä tekee ajoittain haastavaa se, että asiakasperheillä on usein erilaiset lähtökohdat ja ajatukset palvelun suhteen. Asiakkaiksi perhekoti Koivupellon tapauksessa lukeutuu perhekotiin sijoitetut lapset, lapsen perhe, sekä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Koivupellon asiakkaista lapsen perheellä ja sosiaalityöntekijöillä on usein selvä käsitys siitä, mitä palvelulta haluaa. Joskus nämä käsitykset hyvästä laadusta ja toiveista voivat kuitenkin olla täysin erilaiset. Tällöin tulee pohtia yhdessä kaikkien osapuolten kesken, mikä on parasta nimenomaan lapsen kannalta. (Silvennoinen 2011.)

Perhekoti Koivupellossa kohdataan kaikki lapset ja lasten vanhemmat tasarvoisesti, huomioiden kuitenkin yksilölliset tarpeet. Työskentely on siis laadultaan samanlaista jokaisen perheen kohdalla. Perhekodissa kohdataan myös tilanteita, joissa lapsen vanhemmat eivät koe perhekodissa tehtävää työtä omalta kannaltaan laadukkaaksi. Tällöin vanhemmalla voi olla kokemus siitä, ettei hänen toiveisiinsa ja odotuksiinsa ole vastattu. Näitä tilanteita on perhekodin vanhempien mukaan tullut esimerkiksi silloin, kun lapsi on otettu huostaan vasten vanhempien tahtoa. Tällöin vanhemmat eivät välttämättä ole lainkaan halukkaita yhteistyöhön perhekodin vanhempien kanssa, mikä puolestaan vaikuttaa lapsen sopeutumiseen perhekotiin ja elämään siellä. (Silvennoinen 2011.)

5.1 Laatukäsikirja

Jokaisella organisaatiolla ja yksiköllä on oma toimintajärjestelmänsä eli tapansa toimia ja tuoda näkyväksi toimintaansa. Toimintajärjestelmä pitää sisällään menettelytavat, jotka liittyvät johtamiseen ja muuhun toimintaan. Näiden menettelytapojen avulla mahdollistuu tavoitteiden saavuttaminen ja sovitun laatupolitiikan toteuttaminen. Jokaisen yksikön on tuotava näkyväksi toimintajärjestelmänsä, jotta jatkuva arvioiminen ja toiminnan kehittäminen on mahdollista. Toiminnan kuvaaminen tuo yksikön toimintaan jämäkkyyttä, järjestelmällisyyttä ja tavoitteellisuutta sekä mahdollistaa toimintakokonaisuuden hallinnan. Yksi tapa toimintajärjestelmän kuvaamiseen on laatukäsikirja. (Rousu ym. 1999, 102.)

Myös lastensuojelun kansallisessa laatusuosituksessa korostetaan laatukäsikirjan merkitystä laadunhallinnan kannalta. Laatusuosituksessa mainitaan laadun valvonnan tärkeys, jotta lastensuojelun asiakkaat saisivat laadultaan parasta mahdollista palvelua. Laadun valvonta on viimekädessä kunnan vastuulla. Kunta varmistaa yksityisten lastensuojelupalveluita tarjoavien yksiköiden työskentelyn laadun, ja sen, että se on lasten, nuorten ja heidän perheidensä tarpeiden mukaista. Laatukäsikirja helpottaa laadun tarkkailua ja valvontaa. Laatukäsikirjan avulla pystytään myös seuraamaan ja arvioimaan säännöllisesti lastensuojelutyön vaikuttavuutta ja laatua. (Lastensuojelun kansallinen laatusuositus 2012, 4-5 & 37.)

Laatukäsikirja on väline, jolla lastensuojeluyksiköt kuvaavat toimintajärjestelmänsä ja voivat tuoda ilmi omaa ammatillista osaamistaan sekä arvioida työskentelynsä laatua. Lisäksi laatukäsikirja on työväline esimerkiksi sosiaalityöntekijöille, jotka myös arvioivat lastensuojeluyksiköiden laatua. Laatukäsikirjassa voidaan kuvata koko yksikön toimintaa. Valtakunnallisen laadun-hallintasuosituksen mukaan jokaisen sosiaali- ja terveyshuollossa toimivan organisaation tulee kuvata omaa toimintajärjestelmää. (Rousu ym. 1999, 109.)

Laatukäsikirja antaa työyhteisölle yhdenmukaisen tavan toimia ja muistuttaa, mil-

laiset tavoitteet ohjaavat työntekoa. Myös työntekijöiden motivaatio voi kohota, kun tietää, mitä tekee ja miksi. Laatukäsikirja luo myös ulkopuoliselle ammattimaisen kuvan työyhteisöstä, sillä se osoittaa, että asioita on pohdittu, laatua arvioidaan ja laatuun halutaan panostaa. Myös palveluiden ostajan kannalta laatukäsikirja on tärkeä työväline, sillä se vakuuttaa, että yksikön työn perusta on kunnossa. (Rousu ym. 1999, 109–110.) Esimerkiksi lastensuojelussa laatukäsikirja auttaa sosiaalityöntekijää arvioimaan, mikä yksikkö sopii kyseiselle lapselle: Kun laatukäsikirjaan on kuvattu yksikön toimintaa ja mahdollinen erityisosaaminen, pystyy sosiaalityöntekijä löytämään lapselle hänen tarpeidensa mukaisen sijoituspaikan.

Laatukäsikirjasta ei ole yhtä ja oikeanlaista mallia, vaan jokainen yksikkö tekee laatukäsikirjasta ”oman näköisensä”. Laatukäsikirjassa on kuitenkin syytä tuoda esille tiettyjä toimintajärjestelmää kuvaavia asioita, jotta yksikön toiminta tulee mahdollisimman kattavasti ilmi. Näitä ovat muun muassa: Toiminta-ajatus, joka määrittää yksikön perustehtävän; asiakkaat; toiminnan ja palveluiden suunnittelu; henkilöstö, esimerkiksi henkilöstön pätevyys ja työnohjaukselliset asiat; tilojen kuvaus, esimerkiksi fyysinen toimintaympäristö ja turvallisuussuunnitelma sekä arviointi ja kehittäminen. (Rousu ym. 1999, 104.)

5.2 Laatukäsikirjan palaute ja arviointi

Saimme laatukäsikirjan tilaajalta eli perhekoti Koivupellolta kirjallista palautetta (liite 3) laatukäsikirjasta ja sen tekoprosessista. Koivupellon vanhemmat kokivat prosessin helpoksi, sillä mennessämme haastattelemaan heitä, meillä oli jo alustava laatukäsikirjan runko valmiina. Tällöin heidän tarvitsi kiinnittää huomiota vain laatukäsikirjan sanamuotoon ja ilmaisutapaan. Tiiviin yhteydenpidon vanhemmat kokivat hyväksi, sillä heille tuli tunne että halusimme laatukäsikirjasta oikeasti juuri perhekodin näköisen ja tehdä mahdollisimman tarkan kuvauksen perhekodin toiminnasta yksityiskohtineen.

Perhekodin vanhemmat kokivat laatukäsikirjan selkeäksi ja johdonmukaiseksi sekä mielekkääksi sen käyttämisen työnsä tukena tulevaisuudessa. Vanhemmat kokivat laatukäsikirjan hyödylliseksi myös yhteistyökumppaneiden kannalta, esimerkiksi aluehallintoviraston tarkastajille sekä uusille sosiaalityöntekijöille. Laatukäsikir-

jan kautta yhteistyökumppanit voivat tutustua perhekoti Koivupellon toimintaan, sillä laatukäsikirjasta käy ilmi heidän arvopohjansa ja toimintatapansa.

Olemme myös itse tyytyväisiä laatukäsikirjan lopulliseen versioon. Tätä arviointia tukee perhekoti Koivupellolta saamamme palaute itse laatukäsikirjasta sekä laatukäsikirjan tekoprosessista. Koemme että olemme saaneet laatukäsikirjasta perhekodin näköisen tiiviin yhteydenpidon ja perhekodissa vierailun sekä haastattelujen ansiosta. Hyödyksi ja voimavaraksi laatukäsikirjan työstämisessä nousi myös se, että toinen meistä on perhekodin vanhempien biologinen lapsi. Tämä helpotti toiminnan ja perhekodin arjen todenmukaista kuvausta, sekä laatukäsikirjan työstämistä perhekodin näköiseksi. Ulkopuolista näkökulmaa toi puolestaan se, että toiselle meistä perhekoti ei ollut entuudestaan tuttu. Perhekodissa vierailun ja haastattelujen perusteella tehdyt havainnot kuitenkin tuki aikaisempaa tietoa. Ulkopuolisen näkökulma mahdollisti myös sen, että laatukäsikirjasta saa kattavan kuvan perhekoti Koivupellon toiminnasta, vaikka paikka ei entuudestaan olisikaan tuttu.

Laatukäsikirjan lopullista muotoa lähdimme työstämään tutustumalla muiden yksiköiden laatukäsikirjoihin ja poimimalla sieltä ideoita omaan tuotokseemme. Halusimme laatukäsikirjasta mahdollisimman selkeän ja loogisesti etenevän kokonaisuuden, minkä vuoksi etenimme yleisestä perhekoti Koivupellon esittelystä yksityiskohtaisempaan asiakkaiden kanssa työskentelyyn liittyviin asioihin. Perhekodin arkea kuvatessamme halusimme tuoda mukaan elementtejä, jotka kuvastavat juuri kyseisen perhekodin arkea ja siellä tehtävää työtä.

6 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI JA POHDINTA

Opinnäytetyön prosessimme alkoi syksyllä 2010, kun perhekoti Koivupelto lähes-tyi meitä ja pyysi, voimmeko tehdä heille laatukäsikirjan. Aluksi mietimme aihet-ta ja sen sopivuutta lastentarhanopettajan pätevyyden saamiseen koulutuksen kautta. Selvitimme perhekodissa tehtävän kasvatuksellisen työn näkökulmaa, jonka huomasimme pohjautuvan pitkälti sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Opettajien kanssa keskusteltuamme lähdimme tietoisesti työstämään opinnäyte-työtä sosiaalipedagogisesta näkökulmasta, jotta lastentarhanopettajan pätevyyteen vaadittavat kriteerit opinnäytetyössämme täyttyisivät. Tämän jälkeen sovimme yhteistyöstä perhekodin kanssa, ja ilmoittauduimme opinnäytetyön prosessiin ke-väällä 2011.

Käytimme kesän 2011 teorian tietoon tutustumiseen ja sen keräämiseen. Kerätty-ämme teorian tietoa, saimme jäsennehtyä opinnäytetyön runkoa, ja rajattua siihen sisältyvää teoriaa. Teorian lisäksi tutustuimme useiden eri lastensuojeluyksiköiden laatukäsikirjoihin, jotta saisimme selkeän kuvan siitä, mikä laatukäsikirja on ja mitä aiheita se voisi sisältää. Vaikka meillä molemmilla oli jo tietopohjaa ja ko-kemusta lastensuojelusta, huomasimme teoriaa kerätessämme, että lastensuojelun kentällä oli vielä monia osa-alueita jotka vaativat meiltä niihin syventymistä. Koimme osa-alueisiin syventymisen tärkeäksi oman ammatillisen kasvumme kannalta.

Syksyllä 2011 olimme yhteydessä perhekoti Koivupeltoon ja esitimme suunnitel-mamme laatukäsikirjan sisällöstä. Perhekodin vanhemmat kommentoivat suunni-telmaa sekä kertoivat omia ideoitaan ja toiveitaan laatukäsikirjaan. Sovittuamme laatukäsikirjassa käsiteltävät aiheet perhekodin kanssa, oitimme yhteyttä opinnäy-tetyömme ohjaajaan Tuula Hyppöseen. Tuulalta saamamme palautteen pohjalta lähdimme työstämään opinnäytetyön suunnitelmaraporttia. Suunnitelmaraportin työstämisen aikana kävimme vierailemassa perhekoti Koivupellossa. Vierailun

aikana haastattelimme perhekodin vanhempia, havainnoimme perhekodin arkea sekä työstimme laatukäsikirjaa yhteistyössä perhekodin vanhempien kanssa.

Suunnitelmaseminaarin pidettyämme ja sieltä saamamme palautteen pohjalta aloimme laajentaa teorialietoa sekä rakentamaan opinnäytetyötä ja laatukäsikirjaa lopullisiin muotoihinsa. Laatukäsikirjaa kirjoittaessamme teimme tiiviisti yhteistyötä perhekoti Koivupellon kanssa, jotta laatukäsikirjasta tulisi heidän näköisensä. Yhteistyön lisäksi perhekodin kanssa pidetty väliarviointi joulukuussa 2011 varmisti, että laatukäsikirja etenisi jatkossakin perhekodin toiveiden ja näkemysten mukaiseksi. Väliarvioinnissa perhekodin vanhemmilta nousi myös toiveita uusista näkökulmista ja muutamista lisäyksistä, joita he halusivat vielä lopulliseen laatukäsikirjaan.

Laatukäsikirjan työstämisen aikana huomasimme, että kirjoitusasun saaminen neutraaliin muotoon esimerkiksi lasten vanhempien kannalta, oli hyvin haastavaa. Oli vaikea kirjoittaa todenmukaisia asioita ilman, että asiakaslasten vanhemmat kokisivat laatukäsikirjan sisältöä heitä syylistäväksi. Esimerkkinä olivat tilanteet, joissa huostaan otetuilla lapsilla ei kotioloissaan ole ollut ruokaa saatavilla vanhempien päihteiden käytön vuoksi. Vaikka todellisuus olikin tämä, ei laatukäsikirjaan voinut asiaa näin ilmaista vanhempien luettavaksi. Myös perhekoti Koivupellon vanhemmat olivat sitä mieltä, että asiaa ei näin voi ilmaista, jotta asiakaslasten vanhemmat eivät kokisi laatukäsikirjaa millään lailla heitä syylistäväksi.

Opinnäytetyötä työstimme suunnitelmaseminaarin jälkeen aina helmikuulle 2012 saakka. Raportin rakennetta ja sisältöä pohdimme kirjoitusprosessin aikana monesti, jotta siitä tulisi loogisesti etenevä ja selkeä kokonaisuus. Itse raportin kirjoittamiselle varasimme runsaasti aikaa, jotta prosessi etenisi mahdollisimman kiireettömästi. Kirjoitusprosessiin kuului myös laatukäsikirjan viimeistely ja sen esittäminen sekä hyväksyttäminen perhekoti Koivupellolle. Perhekodilta saimme kiitosta ja hyvää palautetta laatukäsikirjasta. Perhekodin vanhemmat kokivat, että olemme onnistuneet tuomaan esille heidän jokapäivästä arkea ja käytännössä tehtävää kasvatuksellista työtä sekä sanoittamaan sitä teorialiedon kautta. Valmiin laatukäsikirjan pohjalta laadimme yhteistyössä perhekodin vanhempien kanssa asiakaspalautelomakkeet, joiden tarkoituksena on edelleen kehittää perhekoti

Koivupellon työskentelyä jatkossakin. Jotta palautelomakkeet vastaisivat tarkoitustaan ja olisivat ymmärrettävät, on niitä esitestattu asiakkaiden kanssa.

7 OPINNÄYTETYÖN HYÖDYT JA ARVIOINTI

Opinnäytetyömme tuotoksesta, eli laatukäsikirjasta hyöttyy ensisijaisesti perhekoti Koivupelto. Laatukäsikirjan tilaajana perhekoti saa konkreettisen työvälineen, jonka avulla heidän on mahdollista kehittää omaa työskentelyä ja toimintaansa sekä tuoda ulkopuolisille tahoille ilmi omaa ammatillisuuttaan ja perhekodissa tehtävää työtä. Perhekodin yhteistyökumppanit, esimerkiksi sosiaalityöntekijät saavat laatukäsikirjan kautta yhä kattavamman ja konkreettisemmän kuvan perhekodissa tehtävästä työstä. Lisäksi laatukäsikirjan välitön hyöty nousi esille perhekodin vanhemmilta saadun palautteen kautta. Perhekoti Koivupelto on laajentamassa toimintaansa ja laatukäsikirjan avulla heidän on mahdollista osoittaa aluehallintovirastolle panostavansa laatuun ja työskentelevänsä edelleen sen parantamiseksi.

Perhekoti Koivupellon lisäksi heidän asiakkaansa hyötyvät laatukäsikirjasta. Tutustuessaan laatukäsikirjaan ja antaessaan palautetta kyselylomakkeilla he pääsevät vaikuttamaan perhekodin toiminnan kehittämiseen. Tätä kautta perhekoti pystyy parantamaan asiakaspalvelua ja siten lisäämään asiakastyytyväisyyttä.

Oman ammatillisuutemme kannalta koemme opinnäytetyömme erittäin hyödylliseksi. Olemme päässeet syventymään lastensuojelutyöhön sekä harjaantumaan työelämän yhteistyökumppanin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lastensuojelutyöhön syventyminen on tukenut ammatti-identiteettiämme ja vahvistanut haluamme työskennellä lastensuojelun piirissä. Opinnäytetyön teoriapohjaan perehtyminen on edesauttanut ymmärrystämme sosiaalipedagogisella viitekehyksellä tehtävästä työstä ja sen kasvatuksellisesta näkökulmasta.

LÄHTEET

Bardy, M., Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Kuoksa & Uusitalo, I. 2000. Yhteisö kasvattaa- Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hujala, A., Puonti, A. & Saarnio, T. 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Hämäläinen, J. 2007. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja- vuosikirja 2007. 8.vuosikerta. Kuopio: Kopijyvä.

Kaipio, K. 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Laakso, R. 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset- etnografia lastenkotityöstä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Lapsen oikeuksien sopimus 60/1991. [viitattu 1.12.2011] Saatavissa http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf

Lastensuojelulaki 2007/417.[viitattu 20.10.2011] Saatavissa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuoje%2A>

Lastensuojelun käsikirja 2007. [viitattu 20.10.2011] Saatavissa

[http://www.sosiaaliportti.fi/fi-](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/ammattillisetperhekodit)

FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/ammattillisetperhekodit

Mönkkönen, K., Nurro, M. & Väisänen, R. 1999. Sosiaalipedagogiikan käytännön sovellutuksia. Opetusjulkaisuja 4/1999. Kuopion yliopisto- koulutus- ja kehittämiskeskus. Kuopio: Kopijyvä.

Niemelä, H. 2005. Lapsikeskeinen sijaishuolto- mitä tekisin jos tämä olisi oma lapseni? Teoksessa Laaksonen, S. & Kemppainen, M. (toim.) Oljista, risuista vai tiilestä? Artikkeleita hoidon laatua tukevista tekijöistä sijaishuollossa. Lastensuojelun keskusliitto Ry. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä!-Lasten osallisuus lasten-suojelun kehittämisessä. Ensi- ja turvakotien Ry. Helsinki: Multiprint.

Outinen, M., Holma, T. & Lempinen, K. 1993. Laatu ja asiakas- laatutyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

Outinen, M., Lempinen, K., Holma, T. & Haverinen, R. 1999. Seitsemän laatu-polkua- vaihtoehtoja laadunhallintaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Stakes- Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Pesonen, H. 2007. Laatu! Asiantuntijaorganisaation laatuopas. Juva : WSOY.

Raitakari, S. (toim.), Roivainen, I., Nylund, M. & Korkiamäki, R. 2008. Yhteisöt ja sosiaalityö : kansalaisen vai asiakkaan asialla? ? Juva: WS Bookwell Oy.

Ranne, K. 2002. Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä: sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Turku: Turun yliopisto.

Rousu, S. & Holma, T. 1999. Laadunhallinnan perusteita lastensuojelutyöhön-toimintamalleja ja työvälineitä kuntien sosiaalitoimistojen laatutyöhön. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Silvennoinen, P. 2011. Toimitusjohtaja. Perhekoti Koivupelto. Haastattelu 24.10.2011.

Smith, M. 2009. Rethinking residential child care-positive perspectives. Bristol, UK: The Policy Press.

Sosiaaliportti 2012. [viitattu 26.1.2012] Saatavissa
<http://www.sosiaaliportti.fi/File/c23e4cee-ea10-47c0-9eba-9bff9e06e2bc/Lastensuojelun+kansallinen+laatusuositus.pdf>

Suomen kuntaliitto 2012. Kunnat.net. [viitattu 26.1.2012] Saatavissa
<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/lapset/lastensuojelu/lakimuutokset/Sivut/default.aspx>

LIITTEET

Liite 1 Toimeksiantosopimus

Liite 2 Laatukäsikirja

Liite 3 Laatukäsikirjan tilaajan arviointi

LIITE 1 Toimeksiantosopimus

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS (TKI opintopisteet)

TOIMEKSIANTAJA	
Toimeksiantaja	Perhekoti Koivupelto
Toimeksiantajan yhteyshenkilö	Pirkko Silvennoinen
Lähiosoite	Rantasalmentie 1783
Postinumero ja -toimipaikka	58810 Kallistahti
Toimipisteen kotikunta	Savonlinna
Puhelin	0405386574
Sähköposti	perhekoti.koivupelto@gmail.com
OPINNÄYTETYÖN TEKIJÄ/T	
Nimi/nimet ja tunnuks/tunnukset	Viivi Kivilahti /0900248 & Veera Silvennoinen/0900254
Ryhmätunnus/tunnukset	SPLN09
Koulutusohjelma ja -ala	Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö, Sosiaali- ja terveysala
Puhelin/puhelimet	0504648339
Sähköposti/postit	silvveer@lpt.fi
OHJAAJA	
Ohjaava opettaja	Tuula Hyppönen
Puhelin	
Sähköposti	tuula.hypponen@lamk.fi
Koulutusala	Sosiaallala
OPINNÄYTETYÖ	
Opinnäytetyön nimi	Laatukäsikirja Ammatilliselle perhekodille
Opinnäytetyön tavoite	Laatukäsikirjan tuottaminen Ammatilliselle perhekodille

SOPIMUS TOIMEKSIANNOSTA	
☒ Työelämä maksaa opinnäytetyön tekemisestä opiskelijalle tai ammattikorkeakoululle ☒ Työelämän edustajat ohjaavat aktiivisesti opinnäytetyön tekemistä ☒ Työyhteisö hyödyntää tuloksia toiminnassaan ☒ Opinnäytetyöt ovat julkisia asiakirjoja; salassa pidettävä materiaali poistetaan toimeksiantajan pyynnöstä ennen julkaisua ☒ Opiskelija toimittaa toimeksiantajalle erillisen raportin opinnäytetyöstä	
Muut selvitykset opinnäytetyön kustannuksista, tekijänoikeuksista, aikataulusta ja muista erikseen sovituista yksityiskohdista voidaan liittää tämän sopimuksen liitteeksi.	
Liitteitä yhteensä _____ sivua.	
☐ Toimeksiantajan tietoja ei saa tallentaa ammattikorkeakoulun yritysrekisteriin.	
Tällä sopimuksella toimeksiantaja ja opiskelija sopivat, että opiskelija suorittaa <i>opinnäytetyöksi määritellyn tutkimuksen tai kehittämistyön toimeksiantajalle.</i> Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön opinnäytetyön tekemiseen tarpeelliset tiedot ja antamaan tarvittavaa asiantuntijaohjausta.	
ALLEKIRJOITUKSET	
OPISKELIJA	Viivi Kivilahti
Paikka ja päiväys	Savonlinnassa 25 / 10 2011
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Viivi Kivilahti
OPISKELIJA	Veera Silvennoinen
Paikka ja päiväys	Savonlinnassa 25 / 10 2011
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Veera Silvennoinen
OHJAAJA	Tuula Hyppönen
Paikka ja päiväys	1 / 11 20 11
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Tuula Hyppönen
TOIMEKSIANTAJA	Perhekoti Koivupelto
Paikka ja päiväys	Savonlinnassa 25 / 10 2011
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Pirkko Silvennoinen

Tätä sopimusta on tehty kaksi (2) samansisältöistä kappaletta, joista yksi toimitetaan ammattikorkeakoulun opintotoimistoon tilastointia ja arkistointia varten ja yksi jää toimeksiantajalle.

Kopio sopimuksesta toimitetaan ohjaavalle opettajalle ja jokaiselle opinnäytetyön tekijälle. Sopimuksen kopioista vastaavat opinnäytetyön tekijä/tekijät.

Päivitetty 9.5.2011

LIITE 2 Laatukäsikirja

PERHEKOTI KOIVUPELLON LAATUKÄSI- KIRJA

SISÄLLYS

1	Johdanto	1
2	Esittely	2
2.1	Toiminta-ajatus	2
2.2	Lait ja säädökset	2
3	Asiakkuus	3
3.1	Lapset	3
3.2	Jälkihuolto	4
3.3	Biologiset suhteet ja niiden tukeminen	4
3.4	Yhteistyökumppanit	5
4	Perhekoti koivupellon rakenne	6
4.1	Tilat	6
4.2	Henkilökunta	7
5	Arki	8
5.1	Rakkautta, rajoja, ruokaa ja rytmiä	9
5.2	Harrastukset ja vapaa-aika	12
5.3	Koulunkäynti	14
6	Laatu	14
6.1	Arvot	14
6.2	Toiminnan kehittäminen	16
6.3	Laatu ja laadun arviointi	16
6.4	Työnohjaus	16
6.5	Asiakaspalautelomakkeet	17

1 JOHDANTO

Laatukäsikirja on väline, jolla lastensuojeluyksiköt kuvaavat toimintajärjestelmäänsä ja voivat tuoda ilmi omaa ammatillista osaamistaan sekä arvioida työskentelynsä laatua. Valtakunnallisen laadun-hallintasuosituksen mukaan jokaisen sosiaali- ja terveyshuollossa toimivan organisaation tulee kuvata omaa toimintajärjestelmää.

Perhekoti Koivupellon laatukäsikirja on tehty yhteistyössä Lahden Ammattikorkeakoulun sosionomi- opiskelijoiden kanssa. Laatukäsikirja on opiskelijoiden opinnäytetyön tuotos.

2 ESITTELY

Perhekoti Koivupelto on Savonlinnassa sijaitseva lastensuojeluyksikkö. Viisi-paikkainen perhekoti tarjoaa palveluita sijais- ja avohuollon muodossa. Palveluiden tarkoituksena on turvata ja mahdollistaa lapsille tasapainoinen arki perheessä.

Perhekoti on aloittanut toimintansa ammatillisena perhekotina kesällä 2008. Ennen ammatillisen perhekodin perustamista perhe on toiminut sijaisperheenä ja tukiperheenä huostaan otetuille ja lastensuojelun avohuollon tukitoimia tarvitseville lapsille. Työntekijöinä perhekodissa toimivat perheen omat vanhemmat Pirkko ja Markku Silvennoinen.

2.1 Toiminta-ajatus

Toiminta-ajatuksenamme on mahdollistaa lapsille tasapainoinen ja turvallinen arki kodin ulkopuolella perheenomaisessa yhteisössä. Sijoitus kodin ulkopuolelle on lähtökohtaisesti aina väliaikaista. Tämän vuoksi kiinnitämme erityistä huomiota myös lasten biologisten vanhempien jaksamiseen sekä vanhemmuuden tukemiseen ja kehittymiseen.

2.2 Lait ja säädökset

Koska kyseessä on lastensuojeluyksikkö, tulee meidän huomioida toiminnassamme erinäiset lait ja säädökset.

Lastensuojelulaki (2007/417) takaa lapsen oikeuden turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Perhekotimme tehtävä on turvata lapselle tämä oikeus silloin, kun esimerkiksi vanhempien jaksaminen tai keinot eivät syystä tai toisesta riitä tämän oikeuden takaamiseksi.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812) takaa perhekotimme asiakkaille oikeuden hyvään sosiaalihoitoon ja kunnioittavaan kohteluun. Asiakkailamme on mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa asioissa sekä nähdä oman elämänsä asiantuntijana. Arvostamme kaikkia asiakkaitamme ja

huomioimme heidän mielipiteitään mahdollisuuksien mukaan heitä koskevissa asioissa.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (2005/272) sekä Sosiaalihuoltolaki (1982/710) määrittävät henkilöstön ammatillisen pätevyyden ja asiakkaiden lukumäärän. Perhekodissamme molemmat työntekijät ovat koulutukseltaan lastentarhaopettajia ja tehneet pitkän uran kasvatusalalla. Koulutuksen ja työelämän tuoma pätevyys takaavat ammatillisen kelpoisuutemme ammatillisen perhekodin työntekijöinä.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) asettaa raamit toiminnan edellytyksille. Tämä pitää sisällään muun muassa asianmukaiset toimitilat ja toiminnan edellyttämän henkilöstön. Tämän lain puitteissa olemme myös hakeneet vaadittavat luvat toiminnallemme ennen toiminnan aloitusta. Toimitila eli kotimme on remontoitu lain vaatimien määritysten mukaiseksi: Makuuhuoneiden lukumäärää on lisätty sekä paloturvallisuus on taattu muun muassa lisäämällä palotikkaita. Myös kotimme fyysinen muokkaaminen on ollut edellytys toiminnan aloittamiselle.

Laki takaa erityisesti yksityisiä sosiaalipalveluita saaville asiakkaille samat oikeudet kuin laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812).

3 ASIAKKUUS

Perhekoti Koivupellon asiakkaita ovat lastensuojelun piirissä olevat lapset, jotka eivät pysty kotonaan asumaan. Lasten lisäksi pyrimme tukemaan lasten perhettä ja sukulaisia mahdollisuuksien ja perheiden halukkuuden mukaan. Koemme tärkeäksi lasten biologisten suhteiden tukemisen ja ylläpitämisen sijoituksen aikana, sillä tavoitteena on yleensä lapsen palaaminen jossain vaiheessa kotiin.

3.1 Lapset

Perhekoti Koivupelto tarjoaa väliaikaisen kodin tarvittaessa pienestä lapsesta täysi-ikäisyyteen asti. Lapset sijoittuvat Perhekoti Koivupeltoon sosiaalityöntekijän päätöksellä joko avohuollon sijoituksena, kiireellisenä tai huostaan otettuina.

Avohuollon sijoituksella tulevat lapset ovat sijoitettuna Perhekoti Koivupeltoon pääsääntöisesti 3-6kk:n ajan, ja huostaan otetut toistaiseksi määrittelemättömäksi ajaksi. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan perhekotiin voidaan lapsi sijoittaa myös kiireellisellä sijoituksella, jolloin lapsi saatetaan sijoittaa muutamankin tunnin varoitusajalla. Kiireellisenä tehdyn sijoituksen päätöksellä lapsi voidaan sijoittaa 30 päivän ajaksi, jonka aikana pohditaan lapsen jatkoa.

3.2 Jälkihuolto

Perhekoti Koivupelto tarjoaa jälkihuoltoa tarvittaessa perhekodista pois muuttaneille lapsille ja nuorille. Olemme säännöllisesti yhteydessä poismuuttaneisiin lapsiin ja nuoriin, sekä pyrimme pysymään osana heidän elämäänsä. Pyrimme osoittamaan poismuuttaneille lapsille ja nuorille, että he voivat pitää yhteyttä meihin, ja ovat aina tervetulleita kyläilemään perhekodissa.

3.3 Biologiset suhteet ja niiden tukeminen

Perhekoti Koivupellossa koetaan tärkeäksi biologisten suhteiden ylläpitäminen ja tukeminen silloin, kun se on lapsen edun mukaista. Vaikka useat lapset kokevat perhekodin toiseksi kodikseen, on taustalla aina tieto siitä, että lapsilla on myös niin sanottu oma koti vanhempiansa luona.

Pyrimme tekemään yhteistyötä kaikkien lasten vanhempien ja sukulaisten kanssa jotta lapsen sopeutuminen perhekotiin ja toisaalta omaan kotiin helpottuisi. Perhekodin arjessa hyväksi havaitsemiamme käytäntöjä kerromme myös vanhemmille. Tällöin lapsen vieraillessa kotonaan samat arjen rutiinit ja toiminnot säilyvät ja siten ylläpitävät lapsen tasapainoista arkea.

Lasta viedessä ja hakiessa on hyvä mahdollisuus vaihtaa kuulumisia perhekodin arjesta ja kotona vietetystä ajasta. Avoimessa vuorovaikutuksessa molempien osapuolien on mahdollista jakaa ajankohtaisia asioita sekä näkemyksiään ja mielipiteitään lapsen sen hetkisestä tilanteesta. Lisäksi vanhemmilla on aina mahdollisuus soittaa perhekotiin ja kysyä lapsen kuulumisia sekä muita mieltä askarruttavia asioita. Pyrimme mahdollisimman avoimeen vuorovaikutukseen, jotta pysymme toimimaan lapsen parhaaksi.

Koemme tärkeäksi myös lasten muiden biologisten sukulaisuussuhteiden ylläpitämisen vanhempien ohella. Näin ollen myös esimerkiksi lasten isovanhemmat koetaan tärkeäksi osaksi lasten elämää. Monet lapset muun muassa viettävät aikaa sukulaistensa luona lomilla ja viikonloppuisin. Muidenkin sukulaisten kuin vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja ajan tasalla pitäminen tukee lapsen kasvamista ja kehittymistä perhekodissa. Tämä myös edelleen tukee ja ylläpitää lapsen roolia oman sukunsa jäsenenä. Konkreettisesti tämä näkyy muun muassa siinä, että lapsen sukulaisia kutsutaan mahdollisuuksien mukaan viettämään hänen syntymä-

päiviään perhekotiin. Tämä viestii lapselle, että hän on tärkeä osa omaa sukuaan ja että perhekoti haluaa ylläpitää lapsen suhdetta sukulaisiinsa.

3.4 Yhteistyökumppanit

Perhekotimme tärkeitä yhteistyökumppaneita lapsen kannalta ovat muun muassa lasten opettajat, päivähoito, sosiaalityöntekijät sekä perhepalvelukeskus. Opettajien kanssa ollaan aktiivisesti yhteydessä lasten koulunkäynnistä ja siihen liittyvistä asioista.

Sosiaalityöntekijöiden kanssa käsitellään kaikkia lapsen elämään liittyviä asioita ja keskustellaan arjen sujumisesta perhekodissa ja kotona. Sosiaalityöntekijät ovat jatkuvasti ajan tasalla lapsen elämäntilanteesta ja heillä on myös mahdollisuus kysellä lapsen kuulumisia aina, kun haluavat. Sosiaalityöntekijöiltä saamme myös palautetta omasta toiminnastamme ja heidän on mahdollista kertoa näkemyksensä lapsen sopeutumisesta perhekodin arkeen. Lasta koskevissa säännöllisissä neuvotteluissa käymme sosiaalityöntekijöiden ja lasten vanhempien kanssa läpi lapsen kuulumisia ja lapsen jatkoa koskevia asioita.

Perhepalvelukeskus on moniammatillinen yksikkö, joka tarjoaa muun muassa psykologi-palveluita lapsille, tarpeen vaatiessa. Jos lapsella on taustalla traumaattisia tai käsittelemättömiä asioita, hänen on mahdollista päästä perhepalvelukeskukseen keskustelemaan niistä ulkopuolisen ja ammattitaitoisen auttajan kanssa. Vaikka vaikeistakin asioista keskustellaan perhekodissa ja pyritään lasta auttamaan mahdollisuuksien mukaan, on tilanteita, joissa ulkopuolinen apu on lapsen edun mukaista.

4 PERHEKOTI KOIVUPELLON RAKENNE

4.1 Tilat

Perhekoti Koivupelto on perustettu omakotitaloon. Toiminnan perustamisvaiheessa kotimme remontoitiin säädösten mukaiseksi: taloamme laajennettiin ja makuuhuoneiden määrää lisättiin sekä kotimme on muokattu paloturvallisuus-, ja terveys säädösten mukaisiksi.

Kodissamme on yhteisiä tiloja kuten keittiö ja olohuone, jotka mahdollistavat yhteisen ajanvieton lasten kanssa. Tämän lisäksi jokaisella lapsella on oma makuuhuone, jonka sisustukseen ja ulkomuotoon lapset itse ovat saaneet vaikuttaa.

Oman näköinen huone vahvistaa lapsen tunnetta siitä, että hän ja hänen tarpeensa ovat tärkeitä ja ne huomioidaan. Oma huone myös mahdollistaa lapselle oman rauhan silloin, kun hän sitä tarvitsee tai haluaa.

Tiloihimme lukeutuu myös perhekotimme pihapiiri. Isossa ja aidatussa pihassa lasten on mahdollista harrastaa erilaisia aktiviteetteja kuten ulkoliikuntaa ja leikkimökkileikkejä.

4.2 Henkilökunta

Perhekodissa työntekijöinä toimimme me, perheen vanhemmat. Olemme molemmat koulutukseltamme lastentarhaopettajia, jonka jälkeen olemme tehneet pitkän uran kasvatustehtävissä päiväkodissa ja leikkikoulussa. Koulutuksen ja työelämän kautta olemme kehittyneet ammatillisesti kasvattajina, joka myös tukee perhekodissa tehtävää työtämme lasten parissa. Myös viiden biologisen-, sekä yhden adoptiolapsen kasvattaminen on kartuttanut kokemusta ja tuonut varmuutta kasvattajana olemiseen. Omat lapsemme ovat nyt jo aikuisia ja muuttaneet pois kotoa. Kotona ollessaan he ovat olleet avuksi arjen pyörittämisessä. Perheeseemme kuuluu myös kaksi koiraamme, Kerttu ja Ronja. He ovat tärkeässä roolissa suurperheessä. Lasten on etenkin alussa helpompi lähestyä koiria esimerkiksi näyttämällä läheisyyttä ja hellyyden tunteita.

Ennen perhekodin perustamista toimimme useamman vuoden sijaisperheenä lastensuojelun piirissä oleville lapsille. Tätä kautta pääsimme tutustumaan lastensuojelutyöhön ja mahdollisiin haasteisiin, joita lastensuojelutyössä voi ilmetä. Tämä on tuonut varmuutta myös perhekodin arjessa tehtävään työhön ja lastensuojelun piirissä oleville lapsille kasvattajana toimimiseen.

Meidän lisäksi työntekijöinä perhekodissamme on toiminut sosiaaalialan opiskelijoita muun muassa kesätyöntekijöinä ja sijaisina.

5 ARKI

Pyrimme perhekodissamme elämään mahdollisimman normaalia ja tasapainoista arkea suurperheenä. Arki koostuu muun muassa säännöllisyydestä, yhteisistä ruokailuhetkistä, sekä mukavasta yhdessäolosta.

Kotitapaisuus on uusi käsite lastensuojelutyössä. Siinä korostetaan tavanomaisen, normaalin arjen ja yhdessä olemisen ”niin kuin kotona” merkitystä. Perhekodissamme kotitapaisuus ilmenee jokapäiväisessä arjessa. Puitteet tälle tulevat jo siitä toimintamme keskiössä on suurperhe, johon kuuluu biologisten lasten lisäksi myös huostaan otetut ja avohuollon sijoituksena asuvat lapset. Kaikki perhekodissamme asuvat ovat osa perhettämme sukulaisuussuhteista riippumatta.

Kotitapaisuuteen kuuluu myös tapojen ja tottumusten välittäminen lapsille. Näitä tapoja ja tottumuksia voivat olla muun muassa yhteiset ruokailut, läksyjen tekeminen ja askarteleminen yhteisissä tiloissa sekä juhlapäivien kuten syntymäpäivien viettäminen yhdessä.

5.1 Rakkautta, rajoja, ruokaa ja rytmiä

Perhekodissamme koemme tärkeäksi, että jokainen lapsi kokee olevansa rakastettu, jokaiselle lapselle on asetettu turvalliset rajat, jokainen lapsi saa tarpeeksi ruokaa, ja että perhekodin arjessa on säännöllinen päivärytmi.

Jokaisella lapsella tulee olla kokemus siitä, että hän on rakastettu omana itsenään. Haluamme osoittaa rakastavamme jokaista lasta yksilönä ja näyttää että, toimimme heidän parhaaksi ja heidän etujensa mukaisesti koska heitä rakastetaan. Kannustamme lapsia avoimeen tunteiden ilmaisuun ja vastaamme niihin. Myös negatiiviset ja ristiriitaiset tunteet ja niiden näyttäminen on hyväksyttyä: kiukunpuuskan aikana ja sen jälkeen olemme lapselle läsnä. Pyrimme tarvittaessa sanoittamaan lapselle hänen tunteensa, sekä osoitamme, etteivät negatiiviset tunteet ja niiden näyttäminen muuta suhtautumistamme tai rakkauttamme lasta kohtaan.

Jokaisella lapsella tulee olla rajat, jo hänen oman turvallisuutensa vuoksi. Rajojen asettaminen antaa lapselle mahdollisuuden toimia turvallisessa ympäristössä tietäen, että rajan tullessa vastaan aikuinen on viime kädessä vastuussa. Rajojen asettaminen antaa lapselle mahdollisuuden olla lapsi, ja aikuisen vastuulla on osoittaa

lapselle että hän huolehtii lapsen hyvinvoinnista rajojen kautta. Ilman rajoja lapsi joutuu kantamaan liikaa vastuuta omasta olemisestaan eikä saa kokemusta turvallisesta aikuisesta, joka huolehtii hänestä ja ajattelee hänen parastaan. Tärkeää on myös osoittaa lapselle, että rajojen rikkomisella on seurauksensa. Tällöin lapsi ymmärtää oman toimintansa seuraukset ja säännöistä noudattamisen tärkeyden myös hänen oman hyvinvointinsa kannalta.

Ruoan tulee olla sellainen asia, mistä lapsen ei ikinä tarvitse kantaa huolta. Lapsen tehtävä ei ole huolehtia, onko ruokaa saatavilla ja riittävästi. Tämän vuoksi pyrimme perhekodissa osoittamaan lapsille, että jääkaapissa on aina ruokaa saatavilla, jos nälkä yllättää. Lapsilla on perhekodissa säännölliset ruokailuajat, joihin kuuluu aamiainen, yhteinen lounas, yhteinen päivällinen sekä yhteinen iltapala. Yhteisillä ruokailuhetkillä on merkitys myös yhdessä olemisen ja kuulumisten vaihdon kannalta. Yhteisten ruokahetkien aikana lapsen on mahdollista jakaa ilonsa ja surunsa muiden kanssa. Pyrimme tarjoamaan lapsille mahdollisimman monipuolisia, terveellisiä ja vaihtelevia ruokia, jotta lapset tottuvat erilaisiin ruokiin. Kannustamme lapsia maistamaan kaikkia ruokia, vaikkei aina olisikaan kyseessä lapsen mieliruoka.

Selkeä päivärytmi tuo lapsen arkeen säännöllisyyttä. Säännöllisen päivärytmin kautta lapsi pystyy ennakoimaan tulevia tapahtumia eikä hänen tarvitse huolehtia siitä, mitä seuraavaksi tulee tapahtumaan. Rytmi tekee lapsen arjesta tasapainoi-

sempaa ja siten myös lisää turvallisuuden tunnetta arjessa. Aikuisen rooli on rakentaa lapselle selkeä päivärytmi, johon sisältyy muun muassa säännölliset nukkumaanmenoajat. Esimerkiksi joka ilta samaan aikaan tehtävät iltatoimet viestivät lapselle siitä, että kohta on aika käydä nukkumaan. Perhekodissa päivärytmiimme kuuluu muun muassa ajoissa herääminen ennen kouluunlähtöä, aamutoimet ja kouluun valmistautuminen, koulun jälkeen läksyjen teko ja välipala, mahdolliset harrastustoimet sekä yhteinen päivällinen ja iltapala. Iltatoimet lapset aloittavat hyvissä ajoin ennen nukkumaanmenoa ja iltasadun myötä rauhoitutaan nukkumaan. Erityisen tärkeäksi päivärytmin ja arjen kannalta koemme yhteiset ruokailuhetket. Säännöllisestä päivärytmistä huolimatta lapsilla on myös aikaa vapaaseen leikkiin ja yhdessä olemiseen.

Perhekodissa lapset asuvat muutamasta kuukaudesta useaan vuoteen. Tällöin lapsista muodostuu tiivis ryhmä, ja heidän väliset suhteet kehittyvät merkittäviksi. Ryhmytyminen ja suhteiden kehittyminen mahdollistavat lapsille jopa kokemuk-

sen sisaruuden kaltaisesta välittämisestä. Tämä näkyy arjessa esimerkiksi pienempien auttamisena, sisarellisena kiusaamisena, sekä toisten lasten huomioonottamisena ja toisaalta myös riitelynä. Kiusaamisen ja riitelyt näemme useissa tilanteissa hyvänäkin asiana. Uskaltaessaan osoittaa mieltään muille lapsille ja meille vanhemmille, on lapsi yleensä sopeutunut perheeseen eikä enää pelkää näyttää negatiivisia tunteitaan.

Tullessaan uutena lapsena perhekotiin on lapsella aina oma koti ja perhe vahvasti mielessä. Ajan myötä ja lapsen sopeutuessa perhekotiin, voi hän mieltää perhekodin niin sanotusti toiseksi kodikseen, ja perhekodin lapsia ja aikuisia perheekseen. Vaikka sopeutuminen onkin hyvä asia sekä helpottaa lapsen arkea ja elämää, koemme tärkeänä pitää yllä todellisuutta siitä, että lapsella on oma perhe perhekodin lisäksi.

5.2 Harrastukset ja vapaa-aika

Perhekoti Koivupellossa kannustamme lapsia erilaisten harrastusten pariin. Harrastustoiminnan kautta lapset saavat onnistumisen kokemuksia, ja itselleen mielekkään harrastuksen ja siinä kehittymisen kautta heidän itsetuntonsa paranee. Erityisesti positiivisen palautteen saaminen harrastuksessa kehittyessä lisää lapsen motivaatiota ja mielenkiintoa harrastusta kohtaan. Harrastetoiminnan kautta lapset saavat myös uusia kavereita, joilla on samoja mielenkiinnon kohteita.

Lapsille annetaan vaihtoehtoja erilaisista harrastuksista, kuten kuvataiteista, musiikista, sekä liikunnasta. Harrastusten aloittaminen ja niissä jatkaminen on aina lapsesta itsestään lähtöisin. Kerromme lapselle harrastuksen aloittamista miettiesseen, että siihen tulee voida sitoutua, vaikka jonain päivinä harrastukseen lähteminen ei huvittaisi. Harrastukseen sitoutumisen ja siinä kehittymisen kautta lapsi oppii myös pitkäjänteisyyttä ja löytää omia vahvuuksiaan.

Koulun ja harrastetoiminnan ohella annamme lapsille mahdollisuuden viettää vapaa-aikaa perhekodissa leikkien, lukien tai muun muassa askarrella. Koemme vapaan oleskelun ja leikkimisen tärkeiksi, sillä leikin kautta lapset oppivat esimerkiksi vuorovaikutustaitoja ja pystyvät käsittelemään leikillisesti vaikeitakin asioita, joita heidän elämässään on voinut tapahtua.

Vapaa-ajalla pyrimme mahdollisuuksien mukaan järjestämään yhteisesti arjesta poikkeavaa toimintaa, ja sitä kautta myös luomaan lapsille mahdollisuuksia elämyksiin. Esimerkiksi metsäretkillä käyminen voi olla jollekin lapselle täysin uusi asia. Pyrimme yhdessä ryhmänä tekemään tällaisia asioita, sillä voi olla että lapset eivät ole aiemmin niitä kokeneet tai tule muuten kokemaan. Olemme esimerkiksi käyneet perhekodin ja biologisten lasten kanssa ulkomaille sekä laivareissulla. Toivomme näiden matkojen antaneen lapsille positiivisia kokemuksia ja muistoja perhekodissa vietetystä ajasta ja perhekodin ihmisistä.

5.3 Koulunkäynti

Tuemme ja kannustamme perhekodissamme kaikkia kouluikäisiä lapsia heidän koulunkäynnissään. Teemme tiivistä yhteistyötä lasten opettajien kanssa, kyselemme kuulumisia ja kouluun liittyviä asioita. Opettajat ovat meihin yhteydessä jos on jotain tiedotettavaa tai lapseen liittyvää huolta, ja päinvastoin. Yhteistyö opettajien kanssa mahdollistaa meitä myös auttamaan lapsia parhaalla mahdollisella tavalla läksyjen ja tulevien kokeiden kanssa.

Koulusta tullessaan lapset tekevät läksynsä ja muut kouluun liittyvät asiat. Läksyt tehdään heti koulupäivän jälkeen, jotta loppupäivästä jää aikaa muuhunkin tekemiseen ja harrastuksiin.

6 LAATU

Laatua sosiaalialalla voidaan määrittää palveluksi, joka täyttää asiakkaan odotuksia, vaatimuksia tai tottumuksia. Laadulla tarkoitetaan palvelua, joka on sellaista mitä asiakas haluaa. Sillä pyritään täyttämään toiveet palvelua kohtaan. Asiakkaiksi lukeutuu meidän tapauksessamme perhekotiin sijoitetut lapset, lapsen perhe, sekä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Meidän asiakkaistamme lapsen perheellä ja sosiaalityöntekijöillä on usein selvä käsitys siitä, mitä palvelutamme haluaa. Joskus nämä käsitykset hyvästä laadusta ja toiveista voivat olla erilaiset. Tällöin pohdimme yhdessä kaikkien osapuolten kesken, mikä on parasta nimenomaan lapsen kannalta. Perhekodissamme hyvää laatua määrittää siis lapsen etu.

6.1 Arvot

Perhekodissamme tehtävää työtä ohjaa selkeä arvopohja. Pidämme erityisen tärkeänä huomioda lapset yksilöinä heidän taustansa huomioden. Perhekodissa asuvat lapset tulevat erilaisista kodeista ja ympäristöistä erilaisine taustoineen. Tämän vuoksi meidän on tärkeää olla tietoisia lapsen käyttäytymiseen ja persoonallisuuteen vaikuttavista taustatekijöistä, jotta pystymme auttamaan ja tukemaan lasta parhaalla mahdollisella tavalla.

Tärkeäksi työssämme koemme myös lapsilähtöisyyden, mikä näkyy myös jokapäiväisessä arjessamme. Kaikessa lasten arkeen liittyvissä asioissa, kuten harrastuksissa ja leluhankinnoissa, huomioidaan lasten mielipiteet ja näkemykset. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että arki pyörii lasten mielten mukaan, vaan heidän mielipiteensä huomioidaan etunsa mukaisissa ja toteutettavissa asioissa. Perheko-dissa lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan nimenomaan lapsen kuulemistä ja lapsen mahdollisuutta vaikuttaa arkisiin asioihin. Jos huomaamme lasten kiinnostuneen esimerkiksi teatterista, panostamme tällöin käsinukkeihin ja muuhun teatterirekvisiittaan, sekä pyrimme luomaan hetkiä, jolloin on mahdollista tehdä pieniä näytelmiä yhdessä lasten kanssa. Teatterin kautta lapset ovat myös saaneet käydä läpi heidän elämässään tapahtuneita vaikeitakin asioita leikin ja näytelmän muodossa.

Perhekotimme kasvatuksen arvopohjaan kuuluu ihmisyyden itsensä arvostaminen. Tämän mukaan hyväksymme lapset sellaisina kuin he ovat ja haluamme tukea lasten vahvuuksia, vahvistaen tätä kautta myös lasten itsetuntoa.

6.2 Toiminnan kehittäminen

Jotta toimintamme olisi laadukasta ja asiakkaiden näkökulmasta mahdollisimman hyvää, haluamme kehittää perhekodissa tehtävää työtä ja toimintaa jatkuvasti. Kehitämme itseämme työntekijöinä arjen tilanteista ja haasteista nousseiden kohtaamisten ja asioiden myötä. Myös vanhemmilta ja sosiaalityöntekijöiltä saamamme palautteen kautta pyrimme kehittämään itseämme työntekijöinä. Tämän lisäksi kehitämme ammatillisuuttamme mahdollisten koulutusten avulla.

6.3 Laatu ja laadun arviointi

Jotta voimme arvioida ja kehittää toimintamme laatua, on meidän pitänyt tehdä kuvaus perhekotimme toimintajärjestelmästä. Tämän vuoksi olemme yhdessä Lahden ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijoiden kanssa luoneet perhekodillemme laatukäsikirjan. Laatukäsikirja on väline, jolla lastensuojeluyksiköt kuvaavat toimintajärjestelmäänsä ja voivat tuoda ilmi omaa ammatillista osaamistaan sekä arvioida työskentelynsä laatua. Lisäksi laatukäsikirja on työväline ulkopuolisille, jotka myös arvioivat lastensuojeluyksiköiden laatua. Valtakunnallisen laadunhallintasuosituksen mukaan jokaisen sosiaali- ja terveyshuollossa toimivan organisaation tulee kuvata omaa toimintajärjestelmää.

Laatukäsikirjan kautta olemme halunneet tuoda ilmi omaa ammatillisuuttamme, ja siten mahdollistaa myös ulkopuolisten tutustumisen perhekotimme toimintaan. Laatukäsikirjasta tulee apuväline työskentelyymme, sekä sen avulla kehitämme ja ylläpidämme toimintamme laatua. Uskomme laatukäsikirjan toimivan myös palveluiden ostajan (esim. Savonlinnan kunta) kannalta hyödyllisenä, sillä siitä tulee ilmi perhekotimme toiminnan kuvaus.

6.4 Työnohjaus

Työnohjauksestamme vastaa työnohjaajan koulutuksen saanut psykologi. Kuukausittain pääsemme työnohjauksessa keskustelemaan ulkopuolisen ammattilaisen kanssa. Työnohjauksessa käymme läpi muun muassa lasten senhetkisiä tilanteita ja kuulumisia, arjessa ilmenneitä haastavia tilanteita, sekä pinnalla olevia tunteita ja ajatuksia.

Työnohjaajalta saamme vahvistuksia omille näkemyksillemme, ohjeita haastavien tilanteiden kohtaamiseen ja läpikäymiseen, sekä pääsemme purkamaan mieltä painavia asioita. Työnohjauksen tehtävänä on tukea omaa ammatillisuuttamme, ja antaa mahdollisuus purkaa kuormittavia asioita ja siten vahvistaa omaa jaksamistamme.

6.5 Asiakaspalautelomakkeet

Olemme laatineet yhteistyössä Lahden ammattikorkeakouluopiskelijoiden kanssa asiakaspalautelomakkeet perhekodin lapsille, lasten vanhemmille sekä sosiaalityöntekijöille. Lomakkeiden avulla toivomme saavamme palautetta toiminnastamme, jotta pystymme sen kautta kehittymään ammatillisesti. Palautteen kautta pyrimme myös kehittämään perhekotimme toimintaa asiakkaiden näkökulmat ja toiveet huomioon ottaen.

9. Mikä tekeminen perhekodissa on mieluisinta? _____

_____

10. Mistä pidät perhekodissa? _____

_____

11. Mistä et pidä perhekodissa? _____

_____

12. Onko oma huoneesi mieluisa, mistä asioista pidät huoneessasi? _____

_____

_____

13. Terveisiä perhekodin asukeille ja vanhemmille: _____

_____

_____

Kiitos vastauksistasi!

Toivoo perhekoti Koivupelto!

Kyselylomake vanhemmille:

Pyydämme teitä vastaamaan asiakaspalautelomakkeeseen lapsenne perheko-
dissa viettämää aikaa koskien. Vastauksillanne on suuri merkitys toimintamme
kannalta, sillä palautteen kautta pystymme kehittämään toimintaamme. Vasta-
ukset annetaan nimettöminä, joten toivomme teidän olevan rehellisiä antamas-
sanne palautteessa. Vastauksia käytetään ainoastaan perhekoti Koivupellon
toiminnan kehittämiseen.

	Kyllä	Ei
1. Toimiiko yhteistyö perhekodin ja teidän välillä hyvin?		
2. Onko yhteistyö perhekodin vanhempien kanssa auttanut perheenne tilannetta?		
3. Onko vuorovaikutus teidän ja perhekodin välillä avointa?		
4. Saitko selkeän kuvan lapsesi sijoituksesta perhekotiimme, esimerkiksi käytännön asioista?		
5. Tuetaanko perhekodissa tarpeeksi lapsen biologisia suhteita?		
6. Oletko ollut tyytyväinen perhekodin toimintaan?		
7. Onko lapsellasi mielestäsi riittävästi harrastusmahdollisuuksia perhekodissa?		
8. Saatko mielestäsi tarpeeksi tietoa lastasi koskevista asioista?		

9. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”ei”, mistä asioista toivoisit saavasi lisää tietoa?

---

10. Miten koet lapsesi tuomiset ja hakemiset?

---

11. Mitkä asiat koet perhekoti Koivupellossa olevan hyvin?

---

12. Missä asioissa perhekoti Koivupellossa on mielestäsi kehitettävää?

---

13. Muuta sanottavaa / Terveiset perhekodin vanhemmille:

Kiitos vastauksistasi!

Toivoo perhekoti Koivupelto

Kyselylomake sosiaalityöntekijöille.

Pyydämme teitä vastaamaan asiakaspalautelomakkeeseen perhekoti Koivupellon toimintaa koskien Vastauksellanne on suuri merkitys toimintamme kannalta, sillä palautteen kautta pystymme kehittämään toimintaamme.

	Kyllä	Ei
1. Yhteistyö perhekodin kanssa on toiminut		
2. Olen saanut riittävästi tietoa perhekoti Koivupellon toiminnasta		
3. Laatukäsikirja on selkeä ja kuvaa perhekotia hyvin		
4. Saan riittävästi tietoa perhekodissa asuvasta asiakaslapsesta		
5. Lapselle ja lapsen perheelle asetetut tavoitteet on suunniteltu yhteistyössä perhekodin kanssa		
6. Olen ollut tyytyväinen perhekoti Koivupellon toimintaan		
7. Vuorovaikutus perhekodin vanhempien kanssa on avointa ja rehellistä		
8. Perhekoti Koivupellossa tehtävä työ on laadukasta ja ammattitaitoista		

9. Miksi olet valinnut perhekoti Koivupellon lapsen sijoituspaikaksi? _____

---

10. Kehittämideoita toiminnallemme? _____

---

11. Millaisena näet meidän roolimme asiakassuunnitelmapalaverissa? _____

---

12. Muita terveisiä ja palautetta perhekoti Koivupellolle:

Kiitos vastauksistasi!

Toivoo perhekoti Koivupelto

LIITE 3

Laatukäsikirjan tilaajan arviointi

Perhekoti Koivupelto on suhteellisen nuori yritys, joten meiltä on puuttunut vielä valtakunnallisen laadunhallintasuosituksen mukainen toimintaamme kuvaava laatukäsikirja. Meiltä kysyttiin sen olemassaoloa aika pian toiminnan aloittamisen jälkeen, jolloin päätimme ryhtyä heti toimeen. Yhteistyö Lahden Ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijoiden välillä syntyi luontevasti, koska oma tyttärempä opiskelee alalla. Kun kävi ilmi, että tyttärempä voisi tehdä työn toisen opiskelijan kanssa yhteistyössä, päätimme odottaa heidän osallistumistaan työn tekemiseen ja näin laatukäsikirja syntyi opinnäytetyönä.

Laatukäsikirjan tilaaminen täysin ulkopuoliselta tekijältä ei mielestäni ole hyvä vaihtoehto. On turvallista tietää, että tekijöistä osa tuntee meidät ja tietää millaisia ihmisiä me oikeasti olemme, ja on lisäksi tutustunut tapaamme tehdä tätä työtä. Perheen tyttärenä ja kesätyöntekijänä oleminen on varmasti ollut merkittävä tekijä siinä, että laatukäsikirja on juuri meidän näköisemme.

Laatukäsikirjan tekeminen on meille itsellemme ollut erittäin helppo prosessi; opiskelijat valmistelivat käsikirjan rakenteen ja osallistuimme sisällön tekemiseen haastattelujen perusteella. Työn sisältö ja rakenne olivat aika pian jo niin valmiita, että meidän ei tarvinnut puuttua kuin joihinkin sanamuotoihin ja ilmaisuihin. Yhteisymmärrys löytyi helposti. Opiskelijat haastattelivat meitä aktiivisesti yhden viikon aikana, jolloin molemmat olivat perhekodissamme läsnä yhtä aikaa. Lisäksi haastatteluja tehtiin monta kertaa myös puhelimitse, tarttuen ihan pieniinkin yksityiskohtiin. Nämä yhteydenotot tulivat yleensä opiskelijoilta, jotka halusivat olla hyvin tarkkoja. Kuvamateriaali, joka tekee käsikirjasta mielekkään lukea, löytyi omista kuva-arkistoistamme.

Laatukäsikirja on erittäin selkeä ja johdonmukainen, joten sen käyttäminen työssä on mielekästä. Tällä hetkellä olemme juuri harkitsemassa toiminnan laajentamista, joten laatukäsikirjan muodossa oleva toiminnan esittely Aluehallintoviraston tarkastajille on yksi merkki ammatillisuutemme lisääntymisestä. Käsikirja on myös hyvä työväline asiakkaiden vaihtuessa. Eri sosiaaliviranomaiset voivat tutustua työhömpä myös käsikirjan avulla, josta käy selkeästi ilmi arvopohjamme ja toimintatapamme.

Itse olisin valmis luetuttamaan tämän laatukäsikirjan jokaisella vastaan tulevalla ihmisellä, joka ei tiedä mitä perhekotityö on! Tämä käsikirja kertoo siitä, miten rikkoutuneille lapsille rakennetaan parempi elämä vain rakastamalla ja hyväksymällä heidät ja heidän perheensä osaksi meidän elämäämpä.

Kiitokset Veeralle ja Viiville suurella sydämellä tehdystä työstä!

Pirkko Silvennoinen, perhekotiyrittäjä

